HINDORAMA

PRIJS / 4,95

HINDOSTANEN AAN DE NOORDZEE

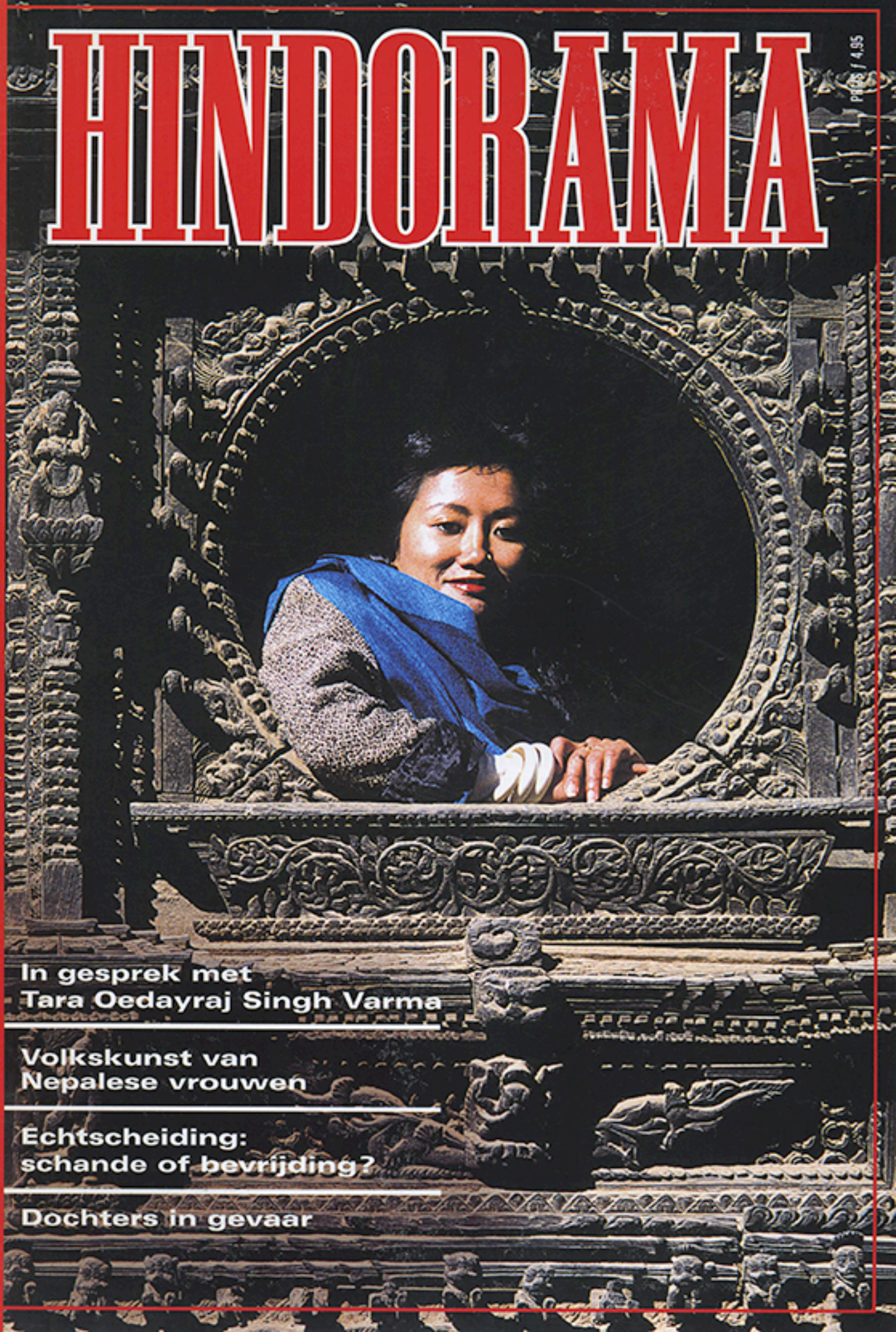

In gesprek met
Tara Oedayraj Singh Varma

Volkskunst van
Nepalese vrouwen

Echtscheiding:
schande of bevrijding?

Dochters in gevaar

JRG 1 ■ NR 2 ■ MEI/JUNI 2000

DAMON

Hindoeïsme in Nederland

Achtergronden, geloofsbeleving en toekomstperspectieven van Surinaamse hindoes in de Nederlandse samenleving

Auteurs: A.M.G. van Dijk (eindred), H. Rambaran en Ch. Venema (red).
In deze bundel wordt een beeld geschetst van het kleinschalige maar rijke hindoeïsme in Nederland. De auteurs, van wie een deel zelf hindoe is en van wie een ander deel godsdiensthistorici, werpen een licht op de verschillende facetten van geloofsbeleving en levenswijzen van de Nederlandse hindoe gemeenschap.
Isbn: 90 5573 028 9, Pagina's: 176, Prijs: ƒ 39,90 (Bfr 798)

De Hindoe pandit als geestelijk verzorger

Auteur: Alphons van Dijk
Welke problemen en mogelijkheden doemen op, als hindoeïstische pandits gaan deelnemen aan het gespecialiseerde veld van geestelijke verzorging in zorginstellingen?
Isbn: 90 5573 382 2, Pagina's: 96, Prijs: ƒ 19,90 (Bfr 398)

Serie levensbeschouwingen

Indiase levensbeschouwing
Isbn: 90 5573 090 4, Pagina's: 94, Prijs: ƒ 21,50 (Bfr 430)

Chinese levensbeschouwing
Isbn: 90 5573 095 5, Pagina's: 62, Prijs: ƒ 16,50 (Bfr 330)

Te bestellen in de boekhandel of rechtstreeks bij Uitgeverij DAMON bv, Postbus 70, 5595 ZH Leende. Tel. 040 - 206 52 88, Fax 040 - 206 52 99, e-mail damon@iae.nl **Vraag onze gratis filosofiecatalogus aan!**

MOS Financiële Dienstverlening

Postbus 3025 2260 DA Leidschendam
Tel. 070-3201426 / Fax 070-3207990

Mos Financiële Dienstverlening verzorgt hypotheken, kredieten, beleggingszaken en onroerend goed. Ook kunt u bij ons terecht voor alle verzekeringsproducten: schade (w.o. inboedel, aansprakelijkheid, rechtsbijstand, opstal etc.) en leven (w.o. pensioenen, spaarloonregelingen, overlijdensrisico, uitvaart etc.) welke wij onderbrengen bij gerenommeerde maatschappijen zoals AEGON, Monuta en Royal&Sun Alliance. Voor spaaradviezen bent u bij ons ook aan het juiste adres!

Onze specialisatie is echter in mensen!

Financiële zaken zijn vaak een kwestie van vertrouwen; wij geven dan ook uitsluitend adviezen die toegespitst zijn op de persoonlijke situatie van de klant, waarbij wij bewust kiezen voor een informele benadering. Wij zijn simpel en sober; geen geforceerde verkoop. Voor een vrijblijvend advies kan men ons eveneens raadplegen. Graag adviseren wij op de lange termijn, waarbij zowel klanten als Mos Financiële Dienstverlening zich goed voelen. Indien gewenst buiten kantooruren en op zaterdag.

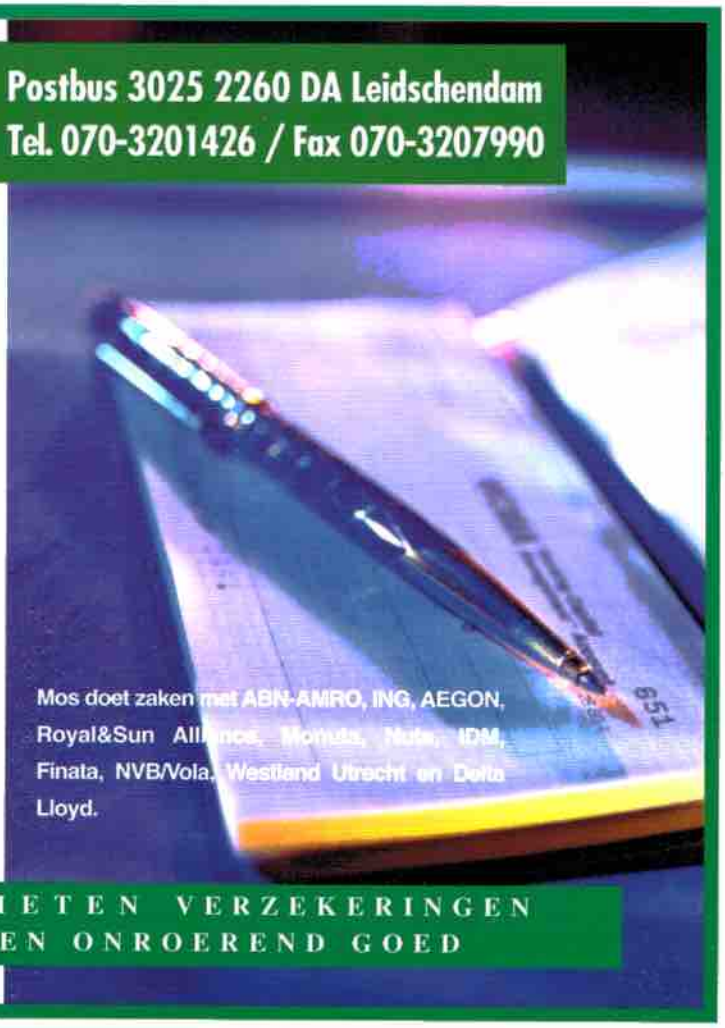

HYPOTHEKEN KREDIETEN VERZEKERINGEN
BELEGGINGEN SPAREN ONROEREND GOED

Solidariteit

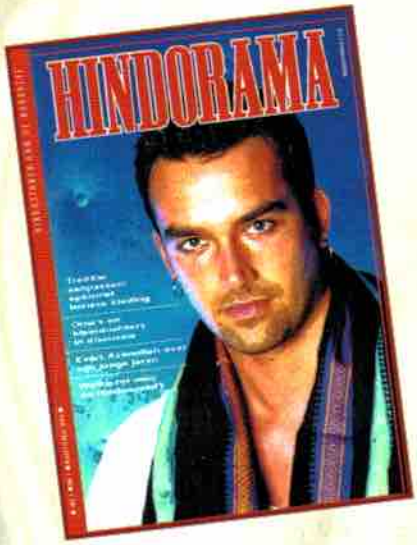

De reacties op het eerste nummer van Hindorama zijn overweldigend. De redactie is zeer dankbaar voor de positieve en ook constructieve opmerkingen die zijn ontvangen. Hopelijk zullen wij ook in de toekomst feedback van onze lezers blijven krijgen.

Dit nummer van Hindorama staat in het teken van de vrouw. "Waarom de vrouw" vroeg iemand mij. "Zijn we het stadium, waarin zoveel specifieke aandacht aan de vrouw wordt besteed, niet al gepasseerd?" In zekere zin wel, denk ik. De jongere generatie in Nederland zit niet te wachten op emancipatoire daden. Die strijd is al gevoerd. De rechten die de meisjes en jonge vrouwen nu hebben, nemen ze voor lief. Toch blijft er voldoende reden om alert te zijn. Het is bijvoorbeeld nog steeds zo, dat vrouwen in Nederland voor hetzelfde werk minder betaald krijgen dan hun mannelijke collega's. Er zijn nog wel andere voorbeelden te noemen, waaruit blijkt dat de maatschappij nog lang niet in de pas loopt met het vastgelegde juridische beginsel van gelijkheid van mannen en vrouwen. En bij andere, niet-autochtone, culturele groepen waaronder ook de Hindostanen, leven nog traditionele ideeën die in deze tijd niet meer te handhaven zijn.

De achterstelling van vrouwen is in andere delen van de wereld nog veel schrijnender. Grote delen van de wereldbevolking leven in extreme armoede en vrouwen en kinderen zijn daar de grootste slachtoffers van. Vandaar dat tijdens Internationale Vrouwendag op 8 maart jl. bij verschillende gelegenheden speciale aandacht werd gevraagd voor vrouwen en armoede. Ik vind dat zonder meer terecht. Tegelijkertijd ben ik van mening dat vrouwen geen recht wordt gedaan, wanneer ze alleen als 'doffe ellende' worden neergezet. Nepal is één van de armste landen ter wereld. Ook daar heeft armoede zijn weerslag op het leven van de vouwen. Maar in dit nummer kunt U bijvoorbeeld zien welke kunstzinnige werken in dit land in het Himalayagebied worden voortgebracht. Ondanks de kansarme situatie waarin de mensen leven, creëren ze hun eigen openingen om iets van menswaardigheid in hun bestaan te brengen.

Daarnaast moet worden erkend, dat veel vrouwen in mensonterende situaties leven. Waar het dus beslist geen luxe is om over vrouwenrechten te praten; waar het gaat om schendingen van fundamentele mensenrechten, zoals het recht op lichamelijke integriteit. Daarmee is niet gezegd dat we alleen aan vrouwen als kwetsbare groep in deze wereld moeten denken. We hoeven alleen maar naar het nieuws te kijken om de ellende van hele bevolkingsgroepen te zien. Op de vlucht voor geweld dat tegen hen wordt gepleegd door andere bevolkingsgroepen; opeengehoopt in kampen waar ze omkomen van honger en dorst of worden geveld door ziekten. Alleen maar omdat er andere mensen zijn die hun rechten niet wensen te respecteren. Ook kunnen we denken aan een land als Noord-Korea. Weinig in de publiciteit omdat het land zeer gesloten is, maar waar door falend overheidsbeleid miljoenen mensen met de hongerdood worden bedreigd. En ze kunnen niet protesteren vanwege het totalitaire regime.

Van dergelijke situaties moeten wij ons steeds bewust zijn, zodat we onze eigen leefomstandigheden in goed perspectief kunnen plaatsen. Zodat we weten waar we ons in deze maatschappij druk over moeten maken. Het is natuurlijk niet mogelijk om van hieruit met pasklare oplossingen te komen voor alle ellende in de wereld. Als ik mijn zoon er wel eens op wijs dat hij eten vermorst, begint hij al te roepen "OK, OK, ik weet dat kinderen in andere landen honger lijden, maar wat kan ik eraan doen?" In zeker opzicht heeft hij natuurlijk gelijk. Zijn bordje eten zal de wereld niet redden. Maar het gaat om een minimaal gevoel van solidariteit. Dit is voor de vorming van ieder mens belangrijk.

Kanta Adhin
Hoofdredacteur

HINDORAMA

HINDOSTANEN AAN DE NOORDZEE

Hindorama is een tweemaandelijks informatief en opiniërend Nederlandstalig blad dat wordt uitgegeven door Communicatiebureau Sampreshan. Hindorama beoogt een brug te slaan tussen de Hindostaanse gemeenschap (hindoes en moslims) en de Nederlandse samenleving.

Uitgever/bladmanager:
Radjin Thakoerdin

Hoofdredactie:
mr drs Kanta Adhin

Eindredactie:
Soven Sivanand
Roy Ramdharie

Redactie-coördinatie:
Biendoe Ramdhani

Aan dit nummer werkten mee:
Krishna Salikram, Indra Varma, Sangeeta, Bea Lalmahomed, Waldo Doerga, Seetha Kandhai-Orie, Soedesh Kienno en Stichting Trisula.

Fotografie:
Anjana Raghoebarsing-Bissumbhar en Irwin Bhola (p.14-15), Carol Winkel, Rajesh Rambaran (p.37) en Djoti Lachman.

Redactieadres:
Hindorama
p/a Sampreshan
Postbus 61035,
2506 AA Den Haag
Telefoon 070 365 46 88
Fax 070 365 44 46
E-mail: hindorama@sampreshan.nl

Realisatie:
Communicatiebureau Sampreshan (070 3654688)
Peter Brok (art-director) en Jan van den Berge (fotored.) en Stefan Kanters (stagiair).

Mailing:
Bureau Mail Service
(070 345 49 82)

Abonnementen en advertenties:
Communicatiebureau Sampreshan
Weimarstraat 227,
2562 HG Den Haag
Postbus 61035,
2506 AA Den Haag
Telefoon 070 365 46 88
Fax 070 365 44 46
E-mail: hindorama@sampreshan.nl
Internet:
www.sampreshan.nl

Een abonnement op Hindorama (zes nummers) kost *f* 25,- (incl. porti) per jaar en dient bij vooruitbetaling te worden voldaan. Abonnementen worden automatisch verlengd, tenzij een maand voor het verstrijken van de abonnementsperiode bericht van opzegging is ontvangen. Opzeggingen worden schriftelijk bevestigd. Vermeld bij correspondentie altijd uw abonneenummer (zie adreswikkel). Om u als abonnee aan te melden, kunt u gebruik maken van de bon elders in dit blad of bellen naar 070 365 46 88.

© 2000 Communicatiebureau Sampreshan
Overname van artikelen geheel of ten dele, ongeacht in welke vorm, is niet toegestaan zonder uitdrukkelijke voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Citaten uit artikelen zijn alleen toegestaan met bronvermelding.

ISSN:
0928-7965

Coverfoto:
Foto: Thomas L. Kelly

6

10

26

34

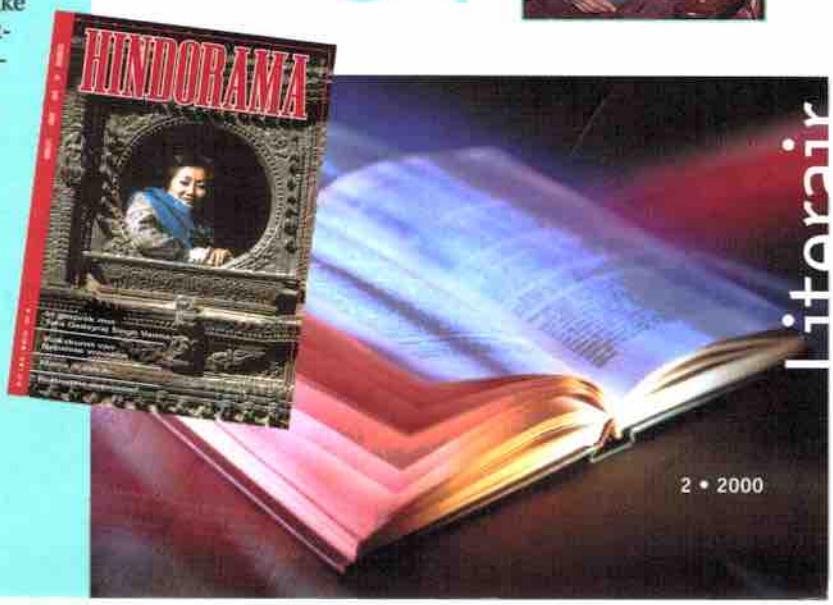

HINDORAMA

Inhoudsopgave Hindorama jaargang 1 nr 2

Redactioneel	Solidariteit - Hindorama in het teken van de vrouw	3
Tara Singh Varma	Groen Links Tweede-Kamerlid weet wat er leeft onder de mensen	6
	Beschermvrouwe van het Vrouwennetwerk	8
Column	De Hindostaanse radio	9
Volkskunst	Drie millennia Mithila-kunst in Nepal	10
Feestdag	Een foto-impressie van Holi-viering op de Dam	14
Moeder-Dochter	Mama, ik mis je... Herinneringen aan mijn moeder	18
Uit het leven gegrepen	Echtscheiding: voor de één een schande, voor de ander een bevrijding	21
Ramayan kinderboek	Kinderen leren spelenderwijs normen en waarden	24
Dochters in gevaar	Blijven familieleden, vrienden en buren huiselijk geweld negeren?	26
	Geweld tegen vrouwen hoog op VN-agenda	29
Navratri	Verering van de vrouwelijke oerkracht	30
Internet	Internetsites en de groeiende belangstelling voor India	33
Moederschap	Zijn jonge moeders depressief of gewoon totaal uitgeput?	34
Mandir	Unieke mandir in Nederland geopend	37
Culinair	Rijst, ons dagelijks voedsel	38
Showbizz	Indiase Miss World 1999	40
	De grote favoriet van de filmwereld	41
CD-recensie	Top 5 CD-releases	43
Literair	Boekrecensies	44
Culturele agenda	Activiteiten die in mei en juni georganiseerd worden	46
Strip	De onnavolgbare Birbal: de ware eigenaar	48
TV-gids	Programma-overzichten NMO en Natraj TV	49

Politica Tara Oedayraj Singh Varma:

'Ik weet wat er leeft

Krishna Salikram

Haar Amsterdamse woning is sfeervol ingericht met meubelstukken, beeldjes en miniaturen uit India. Een oase in het drukke leven van de politica. Inmiddels zit ze al meer dan achttien jaar in het vak, de laatste zes jaar als Groen Links Tweede-Kamerlid. Het publiek heeft haar leren kennen als een strijdbare, maatschappelijk betrokken en eigenzinnige migrantenvrouw. Tara Oedayraj Singh Varma is mede daardoor erg geliefd bij haar achterban en heeft het respect verworven van collega-politici. Persoonlijkheden als Varma zie je niet vaak meer in de politieke arena, en dat is een gemis.

Drijfveren

Varma's kamerlidmaatschap kwam niet uit de lucht vallen. Een periode van twaalf jaar in de Amsterdamse gemeenteraad ging er aan vooraf. Een vruchtbare en leerzame tijd, vindt ze zelf. Bijvoorbeeld ten aanzien van de gelijkberechtiging van vrouwen en migranten. "Het positieve-actiebeleid is in die tijd op poten gezet. Dat was het gevolg van de befaamde Prinsenhof-conferentie in Amsterdam, een bijeenkomst over de positie van migranten. Voor het eerst werd erkend dat vrouwen en migranten te maken hadden met discriminatie en achterstand. Veel voornemens zijn daadwerkelijk omgezet in beleid. Andere weer niet. Er is bijvoorbeeld nog steeds veel onderwijsachterstand en werkloosheid onder migranten."

Gelijkheid en solidariteit waren haar drijfveren om de politiek in te gaan. Het proces van politieke bewustwording begon reeds in haar kinderjaren. Daar was haar *nana* (grootvader van moederszijde - *red*) voor verantwoordelijk. Die zat in de Staten van Suriname. Vierendertig jaar geleden kwam ze naar Nederland. Al reizend ontdekte ze dat het nieuwe land, toen nog etnisch homogeen, diverse culturen kende. Dat bijvoorbeeld het katholieke zuiden anders is dan het protestantse noorden, was voor haar een echte *eye opener*. Ze sloot zich aan bij de linkse politieke beweging, wier ideeën bij haar de meeste weerklank vonden. In de Tweede Kamer heeft ze Binnenlandse Zaken en Welzijn in haar portefeuille. Een zware en vrij brede taak. Zo doet ze het integratie- en minderhedenbeleid, politie en veiligheid en de commissie Elzinga, die aanbevelingen deed over bestuurlijke vernieuwingen. Maar haar hart ligt bij het minderhedenbeleid. "Voor migranten is er nog veel te bevechten. De integratie loopt ook niet echt vlot. Gemeenten blijken hun zaken nog steeds niet op orde te hebben, ondanks de Inburgeringswet."

Vrouwen komen eerder tot zaken

Varma is bezig aan haar tweede termijn in de Kamer. Het parlementaire werk is zwaar en tijdrovend. Zelden is ze voor tienen thuis. Toch gaat ze voor een derde termijn. Twaalf jaar parlementslid vindt ze het maximum. Dan ben je toe aan nieuwe uitdaging. "De eerste termijn heb je nodig om je draai te vinden. In de tweede en derde termijn ga je acties ondernemen en de oogst binnenhalen." En dat is wat ze doet. Vorig jaar zat ze in de Bijlmer-enquètecommissie. En recentelijk heeft ze mede een initiatief wetsvoorstel ingediend, dat uitbreiding van het kiesrecht voor niet-genaturaliseerde migranten regelt. "Momenteel mogen buitenlanders alleen stemmen bij gemeenteraadsverkiezingen. Ik wilde stemrecht voor alle verkiezingen, dus ook voor de Tweede-Kamerverkiezingen. Maar D66, die samen met de PvdA het voorstel steunt, wil niet verder gaan dan de Provinciale-Statenverkiezingen. Het is een compromis. Nederland is immers het land van de kleine stappen. Maar ik ben blij, vooropgesteld dat ik dit binnenhaal." De wet zal Varma's naam dragen; zij is immers één van de initiatiefnemers.

Foto: C. Winkel

Over de invloed van vrouwen in de politiek is zij positief. "Mannen vertonen haantjesgedrag. Ze willen elkaar de loef afsteken, ze werken met ellebogen. Vrouwen daarentegen komen eerder tot zaken, ze weten immers waar de schoen wringt. Ze willen de samenleving zorgzaam inrichten. Mannen slaan elkaar liever de hersens in, vrouwen daarentegen luisteren naar elkaar."

Euthanasie en orgaandonatie

In haar eerste termijn als kamerlid had Varma Volksgezondheid in haar portefeuille. Over onderwerpen als abortus, euthanasie, orgaandonatie en klonen heeft ze dan ook een heldere visie. Bij abortus en euthanasie kun je de mensen niet zomaar hun gang laten gaan, stelt ze, want dan krijg je chaos en willekeur. Daarom is het goed om regels te stellen. "Bij abortus moet de vrouw kunnen beslissen of ze het kind wil, bijvoorbeeld als het om een zwaar gehandicapt kind gaat. Wat ik afkeur, is dat een vrouw haar achtste dochter laat aborteren omdat ze er al zeven heeft." Bij euthanasie gaat het erom het lijden te verkorten en de doodzieke patiënt menswaardig te laten sterven. Varma haalt het voorbeeld aan van haar eigen vader, die vrijwel geheel verlamd was en ondraaglijk leed. Hij stierf op een menswaardige manier toen de familie besloot de zware medicatie stop te zetten. Zelf heeft Varma een wilsbeschikking getekend. Als ze onverhoopt ongeneeslijk ziek zou worden en ondraaglijk zou lijden, dan laat ze zich 'euthanaseren'. Deze humane visie op abortus en euthanasie ziet ze niet in tegenspraak met het hindoeïsme. Volgens haar denken veel Hindostanen er net zo over. Met progressieve Hindostanen voert ze deze discussie. "Het hindoeïsme is een tolerante religie. Menselijkheid is een van de centrale pijlers. Bovendien staat het hindoeïsme niet stil, het ontwikkelt zich

verder. Neem nou de kwestie van de orgaandonatie. Het hindoeïsme stelt dat we niet alleen, maar samen met anderen moeten leven. Als je klaar bent met dit leven, dan moet je een ander die dat nog niet is, in staat stellen om verder te leven. Bijvoorbeeld door een orgaan af te staan." Varma heeft dan ook een donorcodicil getekend, ook om haar steentje bij te dragen het tekort aan donororganen terug te dringen. Alleen bij de vraag of het klonen van mensen moet worden toegestaan, laat Varma haar liberale opvattingen varen. Ze verdedigt het behoudende standpunt van de Kamer, die er tegen is. "Alles wat kan, hoeft niet te mogen. Dit is een ethische kwestie. Elke kamerlid maakt een persoonlijke afweging."

Banden met India en Suriname

De parlementaire carrière van de Hindostaanse politica is ook in het Indiase parlement opgemerkt. Op uitnodiging van de Indiase collega's brengt Varma in september een bezoek aan het land waar haar *roots* liggen. Behalve New Delhi en Bombay zal ze op uitnodiging de deelstaten Rajasthan en Uttar Pradesh bezoeken. Naar die laatste deelstaat is ze speciaal benieuwd, omdat daar veel contractarbeiders vandaan kwamen. Verder wil ze met de Indiase minister van Binnenlandse Zaken praten over het openbaar bestuur en de staatkundige structuur. Want ze wil weten hoe de Indiërs het klaarspelen het enorme land te besturen.

Haar band met de Indiase cultuur verduidelijkt ze met een anekdote. "Niet zo lang geleden had ik de Indiase ambassadeur en zijn vrouw uitgenodigd. Het eten had ik op z'n Hindostaans klaargemaakt, want ze wilden Surinaams eten. Maar ze vonden het eten helemaal niet Surinaams, juist heel Indiaas. Daar verwonderde ik me over. Want in die honderd jaar blijkt niet veel te zijn veranderd. Ja, *dal* en *chutney* maken de Indiërs anders klaar. En de taal en kleding zijn ook veranderd. Maar cultureel blijf je toch verbonden met India." Ook de Hindostaanse jongeren blijken die band steeds sterker te voelen. Via de ambassadeur kwam Varma te weten dat de jongste generatie Hindostanen niet meer naar Suriname trekt. Met het geboorteland van hun ouders of grootouders voelen ze geen band meer. Nog liever gaan ze naar India, hun oorsprong. Varma heeft wel een levendige band met Suriname. Zo regelde ze de opvang van Surinaamse vluchtelingen na de coup van 1980, terwijl Vluchtelingenwerk zich geen raad wist. Ook zet ze zich in voor Surinaamse zieken die hier behandeld moeten worden. Verder bekijkt ze in het parlement hoe de relatie met Suriname kan worden verbeterd. En ze steunt ontwikkelingsorganisaties die in Suriname werken.

Meerwaarde allochtone politicus

Dat haar hart bij de mensen aan de onderkant van de samenleving ligt, blijkt ook uit haar spreekuur. De problemen waar mensen mee aankomen zijn gevarieerd: vrouwenmishandeling, gedwongen prostitutie, discriminatie, huisuitzetting, vreemdelingenzaken, onverzekerden, de koppelingswet. Vaak kunnen de mensen zelf hun problemen oplossen, maar weten alleen de weg niet door de bureaucratie. In andere gevallen zoekt Varma samen met haar netwerk van maatschappelijke organisaties als kerken en De Witte Jas (artsen die onverzekerden helpen) naar oplossingen. "Ik ga door tot een oplossing is gevonden. Soms gaat het vlug, soms duurt het een jaar. Maar ik blijf eraan werken." Het spreekuur dat Varma in Nederland introduceerde, is het bewijs van de meerwaarde die een allochtone politicus heeft voor de Nederlandse samenleving. Aanvankelijk werd ze bekritiseerd door Nederlanders. Met het spreekuur zou Varma een cliëntèle kweken. Die kritiek wijst ze van de hand. Volgens haar was men toen niet gewend aan deze methode om de mensen te bereiken. "Tegenwoordig heeft men de mond vol van de kloof tussen de politiek en de burger. Dat probleem heb ik niet. Dankzij het spreekuur weet ik wat er leeft en hoe je de mensen moet bereiken. Ik spreek op bijeenkomsten van meer dan vijfhonderd mensen. Vergelijk dat maar eens met de bijeenkomsten waar andere politici voor nauwelijks vijftien mensen spreken. Al die dikke rapporten met aanbevelingen om de kloof te dichten heb ik echt niet nodig."

VARMA
Beschermvrouwe van vrouwennetwerk

"Om de betere banen te krijgen, moet de vrouw in het algemeen twee keer zo hard als de man werken. De Hindostaanse vrouw moet zich daarentegen 'als allochtoon' dubbel zo hard bewijzen als de Nederlandse vrouw." Dit is een tekst uit een folder van het Hindostaans Vrouwennetwerk (HVN), dat werd opgericht op 23 juni 1998. Voorzitter Shandra Boedhai heeft samen met haar vroegere schoolvriendinnen besloten tot de oprichting vanwege de grote behoefte aan onderlinge contacten. Doelstelling van het netwerk is om een landelijk platform te creëren voor ambitieuze Hindostaanse vrouwen waar deze elkaar bijstaan met ervaringen en adviezen. HVN houdt zich onder meer bezig met stages en vacatures, voorlichtings- en discussieavonden, seminars en het begeleiden van Surinaamse studenten.

De bedoeling is dat de Hindostaanse vrouw zichtbaarder wordt in de maatschappij en niet alleen wordt gezien in de context van zorgzaamheid of zorgwekkendheid. "Geloof in jezelf" is het motto. Reeds in het beginstadium konden de initiatiefnemers rekenen op ondersteuning van Groen Links kamerlid Tara Oedayraj Singh Varma. Zij is beschermvrouwe van HVN. Varma is er trots op als vrouwen zich sterk opstellen. Zij gaat misschien nog vier jaar door als kamerlid en hoopt dat daarna een HVN-er haar plaatsvervanger zal worden. Ze gaat uit van de kweekvijvertheorie en wil veel kennis en levenservaring overdragen. Netwerken is erg belangrijk en moet op verschillende niveaus gebeuren. De politica wil dit bevorderen door zo af en toe een lid van HVN mee te nemen naar belangrijke bijeenkomsten. De Tweede Kamer heeft het jaar 2000 uitgeroepen tot het jaar van de diversiteit met als doel de doorstroming van allochtonen naar de hogere ambtelijke functies te bevorderen. Varma vindt dat iedereen HVN met raad en daad moet steunen, omdat het vrouwen zijn die de maatschappij maken. Zoals haar partijgenoot, Bea Kruse, het uitdrukte tijdens een ontmoetingsdag van Hindostaanse vrouwen in Rotterdam:"Vrouwen zijn het cement tussen de stenen, ook in andere culturen."

De Radio

Net als iedereen vind ik het heerlijk om na een drukke werkdag naar huis te gaan. Vrolijk stap ik mijn auto in om binnen enkele minuten de drukke snelweg op te rijden. Maar niet alleen het idee thuis te komen, doet mij naar de autorit verlangen. Sinds ik de Hindostaanse radio in mijn auto heb ontdekt, is autorijden voor mij een waar genot. Waar willen we naar toe? Naar Groningen? Geen probleem. Een reisje naar Maastricht? Geen enkel bezwaar. Als de radio maar is afgestemd op de Hindostaanse zender. Een ritje naar Italië? Nou, dat is wel heel erg ver. En helaas ook geen bereik. Stel je eens voor, door de Zwitserse bergen rijden met de vertrouwde stem van de omroepster. Dat zou toch te gek zijn. Ik moet bekennen dat ik ook switch naar andere zenders, want een mens moet natuurlijk weten hoe het in de rest van de wereld toegaat. Ik ben een en al oor wanneer ik de dames en heren van de presentatie hoor met de mooiste melodieën. Zonder de heren tekort te willen doen, vind ik de presentatie van de vrouwen geweldig. De één kondigt fantastisch aan in mooi Hindostaans, terwijl een ander de boel aan elkaar praat in keurig Nederlands. Cynthia van Haagstad radio vind ik vlot en verfrissend. Het komt wel eens voor dat mijn oren gaan suizen, wanneer één van de enthousiaste dames of heren een verkeerd lidwoord gebruikt. Maar dat vergeef ik hun weer gauw. Hindostaanse radio is voor mij niet meer weg te denken. Verwarrend soms, zoals in sommige programma's oude en nieuwe liedjes door elkaar worden gedraaid. Zwijmel ik net met een golden oldie weg naar Surinaamse oorden, even later zit ik weer argwanend te luisteren naar nieuwe filmhits. Na enkele weken begin ik de moderne hits gelukkig te herkennen en leuk te vinden. Als het aan mij ligt, staat bij ons thuis steevast de Hindostaanse zender aan. Het kan zelfs zo erg zijn dat in onze keuken de radio op Haagstad staat en in de huiskamer, enkele meters verderop, naar Hilversum wordt geluisterd. Ergens anders kan nog de televisie aan staan. Soms galmt tegelijkertijd van boven ook nog een cd van Lauryn Hill door het huis. Als ik wel eens commentaar lever op bepaalde programma's van de Hindostaanse zender of op de manier van presenteren - dat kan ik niet nalaten omdat ik zelf ook radio heb gedaan - vragen mijn kinderen, waarom ik de radio dan niet uit doe. Daar heb ik niet altijd een antwoord op en mijn standaardreactie is: "Omdat het Hindostaans is." Ik denk dat velen onder U het met mij eens zijn. Ik hoop het. Tot de volgende keer,

Indra

Dé Hindustaanse Cultuur & Infotainment omroep voor jong en oud!

www.suryamedia.nl

Uitzendtijden:
za. 12.00 - 18.00 u.
88.1 FM kabel stereo
zo. 10.00 - 12.00 u.
104.6 FM kabel / 105.2 FM ether
zo. 12.00 - 14.00 u.
103.8 FM kabel / 106.8 FM ether

Postbus 12209
1100 AE Amsterdam
Tel. 020 - 695 15 15
Fax. 020 - 695 15 44
E-mail: info@suryamedia.nl

Hindi in Holland
Amor FM
102.2 MHZ ETHER 105.4 MHZ KABEL
Uw eerste Hindostaanse commerciële radio
24 UUR PER DAG
Nieuwe Binnenweg 383-b, 3023 EL Rotterdam
Tel. 010 - 2440929 • Fax. 010 - 2447248

RADIO STATION
FM 99.8 Mhz
Sangam
A NEW DIMENSION FOR A NEW GENERATION
"Radio zonder grenzen"
Sangam
Weimarstraat 86, 2562 HA Den Haag
Tel./Fax: 070 - 3646662
Dagelijks te beluisteren van 10.00-14.00 uur en 18.00-20.00 uur 24.00-02.00 uur

HAAGSTAD RADIO
• 1485 AM in de ether
• 99.8 FM op de kabel
Beeklaan 162, 2562 AP Den Haag • Telefoon: 070 364 46 90

Nepal's volkskunst: letterlijk van de muur

Hari Bansh Jha, Kathmandu

De Mithila-kunst bestaat al drie millennia. Zal zij het nieuwe overleven?

(foto boven)
Mithila stijl; kunstenares en lerares, Usha Jha (rechts), helpt studentes Binda Yadav en Manju Jha bij het ontwerpen.

(foto rechts)
Dr. Hari Bansh Jha en zijn vrouw Usha in hun huis annex gallery en studio in Kathmandu.

In een historisch en religieus rijk gebied dat een deel van Noordoost-India en zuidelijk Nepal beslaat, heeft een belangrijk huiselijk gebruik enkele vrouwen wereldberoemd gemaakt. Het gebied wordt gewoonlijk Mithila genoemd en het gebruik waar het om gaat, schilderen, wordt uitgevoerd door zo goed als alle vrouwen in het gebied. Hun privé-ritueel wordt tegenwoordig als karakteristieke vaardigheid erkend. Voor sommigen is het een erecarrière. Voor de meeste vrouwen in dit paradijs aan de voet van de Himalaya blijft het ritueel van schilderen eenvoudig en functioneel. In de eerste plaats is het religieus.
Mithila is de naam van het oude koninkrijk dat begrensd werd door de Himalaya in het noorden en de Ganges in het zuiden. Het in Nepal gelegen Janakpur was de hoofdstad van het rijk, dat eeuwenlang door filosofen-koningen, de Janaka's, geregeerd werd. Nadat de Britse East India Company zich in 1816 uit het huidige Nepal terugtrok, werd het noordelijke deel van Mithila, inclusief Janakpur, bij Nepal gevoegd. Het zuidelijke deel ging naar India als noordelijk Bihar.
De unieke en kernmerkende stijl van hindoe religieuze kunst die zich lang geleden in dit gebied ontwikkelde, wordt in Nepal *Mithila* genoemd en *Madhubani* in India. Madhubani is een stad in noordelijk Bihar, 100 km ten zuiden van Janakpur. Hoewel de naam verschilt, is de basisstijl dezelfde.

Traditie

De kunst heeft zich door traditie kunnen handhaven. Vrouwen hebben de Mithila-techniek drieduizend jaar lang aan hun dochters doorgegeven. Pas sinds kort is de kunst bekend en beroemd geworden. Zelfs met deze erkenning overwegen maar weinig vrouwen een carrière te beginnen. Voor de meerderheid blijft schilderen een huiselijke plicht, hun gebed. In Mithila is elke vrouw een kunstenares, ongeacht haar opleiding. Mannen houden zich er zelden mee bezig, want schilderen wordt beschouwd als huiselijke plicht. Schilderingen worden voor allerlei gebeurtenissen gemaakt, voornamelijk op de muren van hun lemen huizen. Soms worden zij op de grond gemaakt, vergelijkbaar met India's *rangoli*, en op aardewerk. Schilderen in deze stijl is voor vrouwen net zo essentieel en vanzelfsprekend als het aanvegen van het erf. Dit was eeuwenlang de Mithila-manier.
Pas in de jaren '60 werd gesuggereerd op papier te schilderen, zodat de kunstwerken verkocht konden worden. Het idee wordt aan één persoon toegeschreven. Naar verluidt kreeg het Mithila-gebied, normaliter een vruchtbare streek, te maken met een verzengende droogte en werden de bewoners met de hongerdood bedreigd. In 1965 kwam een hulpverlener van de Indiase overheid, Bhaskar Kulkarni, naar het gebied. Hij moedigde het idee aan de traditionele muurschilderingen over te zetten op papier.
Papier werd maar langzaam geaccepteerd. Rajeeb Roy, directeur van R.R. International, India, zegt op zijn website (www.chennaibiz.com/rrintl/madhubani/), "Slechts enkele vrouwen toonden de bereidheid om uitgebreid

met het medium papier te werken, eigenlijk pas vanaf 1993." Er is nog steeds geen formele opleiding. Kunstkenners van buiten Nepal die de kunst waarderen, vinden de overzetting op permanent en draagbare media essentieel voor het voortbestaan van de kunst.

Onlangs zijn uitzonderlijke kunstenaars door het buitenland gesponsord. Er is een Mithila-museum opgericht in Tokamachi, Japan, en er zijn tentoonstellingen in de VS geweest. Usha Jha, mijn vrouw, en ik runnen een Mithila-kunstschool voor behoeftige vrouwen en kinderen in de hoop dat hun artistieke vaardigheden hun de mogelijkheden en middelen verschaffen om in eigen onderhoud te kunnen voorzien. Wij zoeken momenteel een grotere markt dan de VS om hun werk te promoten.

Schilderen is bidden

Er zijn twee belangrijke verschillen tussen Westerse kunstenaars en Mithila-schilderessen. Het eerste wordt door Roy verklaard: "Zelfs nu blijft het meeste werk anoniem. De vrouwen, van wie sommigen analfabeet zijn, willen zichzelf niet zien als individuele makers van 'kunstwerken.' Slechts een handjevol signeert de schilderijen met hun eigen naam."

Het tweede opmerkelijke verschil is de tijdelijkheid. In het Westen is het fysieke 'kunstwerk' het uiteindelijke doel, dat bewaard en beschermd of zelfs tegen hoge kosten gerestaureerd of gereconstrueerd wordt, zodat het niet verloren kan gaan. Bij de religieuze kunst van het hindoeïsme ligt het anders. Elk jaar maken Mithila-vrouwen prachtige of eenvoudige schilderijen op de muren van hun huis, met name ter gelegenheid van *Divali*, het beroemde festival van licht. Wind, zon, regen doen de schilderstukken verkleuren. Zij zijn niet gemaakt om klimaat en tijd te weerstaan. In de praktijk zullen zij meestal met modder worden bedekt wanneer de vrouwen het huis schoonmaken voor het volgende festival.

Muurschilderingen vervagen. Vloerschilderingen slijten doordat er op gelopen wordt. Zij waren niet duurzaam bedoeld. De Nepal Traveller website (www.casinosnepal.com/traveller/august/mithila_art.htm) licht dit toe: "De schilderingen zijn niet bedoeld als complexe meesterwerken. Het scheppen is net zo belangrijk als, zo niet belangrijker dan het eindproduct. Een schilderes ziet zichzelf eerder bidden dan een afbeelding maken. In de Mithila-traditie vindt schilderen als verering van het onderwerp voornamelijk plaats in de geest van de kunstenaar. Eenmaal voltooid, is het doel bereikt en kan de schildering weggegooid worden."

Roy voegt er aan toe, "Deze kortstondige schilderingen worden als een

vorm van gebed beschouwd. Zij worden gemaakt wanneer de kunstenares in een meditatieve toestand verkeert." Stephen P. Huyler belicht deze discipline in zijn boek *Meeting God*. Door een zes uur durende rituele decoratie in India te beschrijven, concludeert hij, "Wanneer de *yantra* (mystiek diagram met veelal geometrische figuren – red.) is opgebrand, wordt hij ontmanteld. De waarde ligt alleen in de schepping en in de verbinding die tussen toegewijde en Godheid gelegd wordt."

God's kleuren

Mithila-kunst kan worden ingedeeld in twee categorieën: 1) Schilderingen die hindoegoden en -godinnen uitbeelden; 2) schilderingen die menselijke of aardse figuren tonen, zoals bruiden en bruidegoms, dieren en planten.

De inwomers van Mithila zijn sterk beïnvloed door de hindoegoden en -godinnen, met name Shakti, Vishnu en Shiva. Dit zijn de meest prominente figuren in de schilderingen, die in hun verschillende incarnaties verschijnen. Shakti verschijnt als de Godin Durga of Kali, symbool van de Schepper. Vishnu verschijnt als Rama of Krishna en is de onderhouder. Shiva is de hervormer. Alle schilderingen van de Godheden beelden voorspoedige en vertrouwde scènes uit. Het voornaamste doel van hun uitbeelding is het vragen om zegen voor belangrijke gebeurtenissen. Behalve schilderingen voor *Divali* zijn unieke werken nodig voor belangrijke huishoudelijke gebeurtenissen, zoals renovatie van het huisaltaar, huwelijken en *upanayana*, de heilige draad ceremonie.

Bloemen, planten en dieren, met name olifanten, paarden en pauwen, zijn een integraal deel van de kunst. De olifant en de pauw duiden voorspoed en geluk aan. Het paard symboliseert mannelijke energie en dapperheid. De papegaai en de schildpad zijn symbolen van liefde en de vis is het onbetwiste symbool van vruchtbaarheid.

Huwelijksschilderingen belichten vaak de seksuele en creatieve aspecten door het gebruik van motieven zoals zon en maan, bamboe, een ring van lotussen, papegaaien, schildpadden en vissen. Voor nieuwgehuwden worden de schilderingen gepresenteerd op de muur van de *kohabar*, de

kamer waarin de bruid haar echtgenoot ontvangt. Hier brengt het paar de eerste vier nachten van hun gezamenlijke leven door in seksuele onthouding. Het *kohabar* kunstwerk, een essentieel element van zegen voor het nieuwe paar en van bescherming tegen kwade machten, beeldt scènes van de huwelijksvoltrekking uit. Daarnaast zijn er afbeeldingen van de bruid en bruidegom in hun draagstoel.

Europese vrouwen hebben moeite om een keuze te maken in een winkel in Kathmandu.

Aripan, vloerschilderingen, worden het hele jaar door gemaakt. De aanleiding kan alledaags zijn, zoals de ceremonie van het knippen van het eerste haar. Maar er zijn ook meer verheven redenen. Deze werken bevatten afbeeldingen die betrekking hebben op iemands sociale leven en astrologie. Eén van de belangrijkste doelstellingen van *aripan* is het zuiveren van de Aarde; de vloer wordt dus traditioneel schoongemaakt met koemest voordat men begint.

De Mithila-methode blijft heel simpel. Er zijn geen verfijnde gereedschappen nodig. De traditionele kwast wordt gemaakt van een bamboetwijg door deze in een doek te wikkelen of door het einde zodanig te rafelen dat de vezels als fijne haren worden. Sommigen gebruiken fijne draden van een sari. Schetsen vooraf zijn nauwelijks vereist, want omtrekken worden gemaakt door een enkele zwaai van de hand.

In overeenstemming met de eenvoud van het ontwerp en de uitvoering worden er weinig kleuren gebruikt. In sommige dorpen worden alleen tekeningen van zwarte inkt gemaakt. In andere dorpen gebruikt men roze, geel, blauw, rood en groen. Elke kleur wordt gemengd met geitenmelk. Zwarte verf kan verkregen worden door stro te branden of roet te schrapen van een kookpot of uit de schoorsteen van een stormlamp. Wit wordt gemaakt van rijstmeel en water.

Aangezien de vrouwen vroeger hun dorp niet verlieten en volledig in beslag werden genomen door hun traditionele werk, verandert de structuur van het leven in de dorpen door de recente steun voor hun kunst en de waardering voor hun talenten. Het extra inkomen verrijkt hun leven.

Om aan de smaak van Westerse toeristen tegemoet te komen, hebben kunstenaars, waarvan sommigen niet-Mithila, de traditie verstoord door vliegtuigen, auto's en andere moderne elementen in de kunst te introduceren. Zelfs de kleding van Mithila-vrouwen is anders geworden. Om de oorspronkelijke traditie te behouden, geeft de in Janakpur gevestigde *Foundation for Economic and Social Changes* (FESC), sinds 1997 cursussen Mithila-schilderen. Dit is voor het eerst dat kunstonderwijs aan vrouwen en kinderen wordt gegeven, zodat zij voor zichzelf kunnen werken. Voor dit doel is door de International Labour Organization aan FESC een kleine beurs beschikbaar gesteld.

Zo komt het dat de kracht van een oude traditie de grillige invloed van het Westen heeft aangetrokken. Toch zijn de voornaamste sentimenten tot dusverre eer, bewondering en het verlangen een wereldschat niet aan te tasten.

Foto's: Hinduism Today/Thomas L. Kelly

Bron: the Art of Mithila, door Thames and Hudson, 30 Bloomsbury Street, London WC1B 3QP

Uit: HINDUISM TODAY

Hinduism Today, januari 2000
Vertaling Stichting Trisula

Holi-viering op de Dam

Op 20 maart jl. werd *Holi* (*Phagva*) uitgebreid op de Dam in Amsterdam gevierd. De organisatie was in handen van het Comité Holi-Divaliviering Amsterdam. Dit nieuwjaars- en lentefeest heeft diverse boodschappen: gelijkheid en verbroedering van mensen, tolerantie tegenover de medemens, vernietiging van het kwade, propageren van het goede in de mens en respect voor alles wat leeft op onze planeet. Deze boodschappen komen tot uitdrukking in de uitbundige viering, waarbij allen één zijn met elkaar. Onderlinge verschillen worden vergeten en men heeft plezier met elkaar.

Dat nieuwjaar en lente tegelijk worden gevierd, heeft te maken met de eenheid van mens en natuur in de hindoefilosofie. Voor de mens begint het nieuwe jaar als de natuur zich gaat vernieuwen. Bomen krijgen nieuwe bladeren en bloemen beginnen kleur te krijgen en geur te verspreiden. Vandaar dat men elkaar met kleurstoffen bestrooit en met reukwater besprenkelt.

De avond voorafgaand aan *Holi* (*Phagva*) vindt de Holika-verbranding plaats (*Holika dahan*). Deze vindt zijn oorsprong in de religieuze traditie en geeft het feest ook nog een andere dimensie, die van een overwinningsfeest: de overwinning van het goddelijke op het goddeloze.

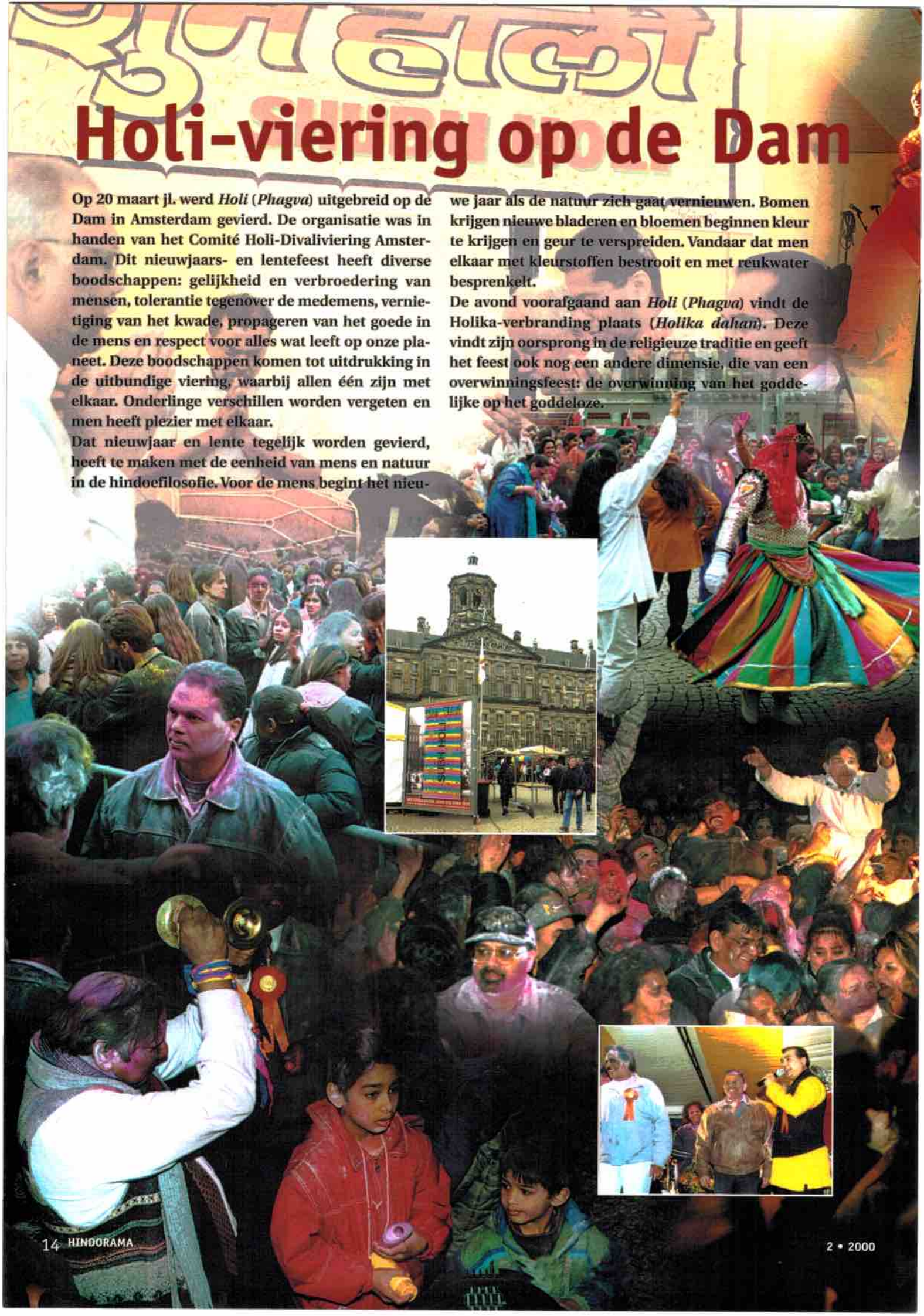

Een waar multicultureel gebeuren

Reinigt het lichaam
op een natuurlijke manier

Aloë Vera

Ghrita-Kuwari (sanskriet)

"Mijn onwrikbaar vertrouwen in God en de aloë hebben mij door mijn lange vastenperiode heen geholpen"
Mahatma Gandhi

Al meer dan 6000 jaar bekend om haar heilzame en geneeskrachtige werking, bij zowel inwendig als uitwendig gebruik.

Helpt o.a. tegen: chronische vermoeidheid, depressies, haaruitval, menstruatie- en overgangsklachten, huidaandoeningen en bronchitis.

Voor meer informatie kunt u bellen naar:
Mevrouw S. Tewarie-Kartaram
Telefoon 020 - 631 35 48

T&H GROEP

Tewarie & Partners
Accountants en Belastingadviseurs

Parmessar & Tjon A Ten
Accountants & Belastingadviseurs

K.B. Tewarie RA
P. Parmessar FB
M.L.J. Braspenning AA
Mr. L. Krokke-Toffoli
Drs. Ing. W.N.B. Tewarie RE

INAA GROUP INTERNATIONAL NETWORK OF ACCOUNTANTS AND AUDITORS
SRA

Nederland: Oranje Nassaulaan 55, 1075 AK Amsterdam • Tel: 020-6711256 • Fax 020-6737272 Suriname: Mr. F.H.R. Lim A Postraat 19, Postbus 1700, Paramaribo • Tel: 474452 • Fax 474643 en Oranje Nassaustraat 53, Nieuw Nickerie • Tel: 0231979

A|F|A|S
Belastingadviseurs

- Nieuw Millennium
- Nieuw Belastingstelsel
- En een nieuwe Adviseur?

mr M.P. Santokhi
Belastingadviseur

Conradkade 79, 2517 CJ Den Haag
T 070 345 52 25 • M 06 53 77 00 97 • F 070 345 51 44
E sanafas@freeler.nl

HINDORAMA VERKOOPPUNTEN

AMSTERDAM

RAM'S VIDEOTHEEK
Ceintuurbaan 414
T 020 - 6642703

RENA'S RECORD CENTER
Fleerde 92
T 020 - 4165858

BREDA

AVTAR STORE
Tolbrugstraat 28
T 076 - 5211289

CAPELLE A/D IJSSEL

STICHTING TRISULA
Tankenberg 59
T 010 - 458 54 05

DEN HAAG

COMMUNICATIEBUREAU SAMPRESHAN
Weimarstraat 227
T 070 - 365 46 88

AHMED VIDEO CENTRE
Palletplein 88
T 070 - 389 35 80

RAM'S
Betje Wolfstraat 202

RAM'S TROPISCHE MARKT
Rijswijkseweg 293-a
T 070 - 3996395

RAM'S VIDEOTHEEK & MUSIC CENTER
Beeklaan 277
T 070 - 3605414

ABDOEL TROPISCH HUIS
Paul Krugerlaan 22
T 070 - 3466223

GOVINDA VIDEOTHEEK
Paul Krugerlaan 176
T 070 - 3464525

ASIAN MUSIC CENTRE
Weimarstraat 271
T 070 - 3637200

GEORGIA TOURS
Franklinstraat 93
T 070 - 3468931

EINDHOVEN

WINKEL SAJJAD
Heezerweg 180
T 040 - 2123962

HAARLEM

TOKO EXOTICA
Prinses Beatrixplein 75
T 023 - 5363089

LEEUWARDEN

REISBUREAU / VIDEOTHEEK BOYKE
Piet Kramerplein 6
T 058 - 2162978

LEIDEN

INDIAN TROPICAL MARKET
Lammermarkt 212
T 071 - 5149611

LELYSTAD

DE PAARL VIDEOTHEEK
Voorstraat 477-b
T 0320 - 254202

ROTTERDAM

SIGARENMAGAZIJN YANKEE
1e Middelandstraat 82-a
T 010 - 24440340

TEMPTATIONS MUSIC PALACE
2e Middellandsestraat 8
T 010 - 4775893

WIMAKANDRA VID. & MUSIC CENTRE
Middellandplein 22
T 010 - 4763109

BHARAT LACHMANSINGH
1e Middellandstraat 27b
T 010 - 412 05 05

STAR LIGHT
KMI CD&CASS. SHOPPING CENTRE
Mathenesserweg 66 A
T 010 437 84 11

KRISHNA STORE
Nieuwe Binnenweg 383
T 010 - 476 47 89

TILBURG

AVTAR STORE
Korveldwarsstraat 2
T 013 - 5363442

UDEN

TROPISCHE WINKEL SHAM
Julianastraat 174
T 0413 - 250289

UTRECHT

SURINAM AIR TRAVEL
Amsterdamsestraatweg 91
T 030 - 2321516

SUPERMARKT TROPICAL
Groeneweg 52
T 030 - 2947037

ASIAN & CARIBBEAN VIDEO CENTER
Amsterdamsestraatweg 98/100
T 030 - 2390799

ZOETERMEER

RAM'S TROPICAL FOOD
Piet Heinstraat 36
T 079 - 3165973

Rams Travel Service

TRAVEL SERVICE

VAKANTIE & ZAKENREIZEN

Piet Heinstraat 22 *Tel. 079 - 319 04 13*
2712 KE Zoetermeer *Fax 079 - 319 04 21*

Rams Tropical Food

DEALERS IN

TROPICAL FOOD

Piet Heinstraat 36 *Tel. 079 - 316 59 73*
2712 KG Zoetermeer *Fax 079 - 316 88 46*

Afro Indian Market

AFRO COSMETICS

INDIAN TEXTILES

Wagenstraat 64 *Tel. 070 - 364 53 40*
2512 AX Den Haag *Fax 070 - 365 83 57*

Mama, ik mis je...

Herinneringen aan mijn moeder

Sangeeta

Een jaar geleden is mijn moeder overleden. Ze was 65 jaar. Nog niet zo oud dus. Ik denk erg veel aan haar en ontdek steeds meer, hoe zij mij in mijn jeugdjaren heeft gevormd. Op een subtiele manier heeft zij veel op mij overgebracht. Ik kom uit een Hindostaans gezin met vier kinderen, twee meisjes en twee jongens. Wij woonden in Paramaribo. Gedurende de jaren '60 en '70 doorliep ik er de lagere en middelbare school. Mijn vader had het altijd druk met zijn werk. Daarnaast was hij zeer actief op het cultureel-maatschappelijke vlak en had daardoor een intensief sociaal leven. Mijn moeder was huisvrouw. Zij had haar vader op jonge leeftijd verloren en om het gezin bij te staan, was ze van school af gegaan om te werken. Daarmee stopte zij toen ze met mijn vader trouwde. Dat was heel gewoon in die tijd. Zelf ambieerde zij ook niet echt een baan buitenshuis. Maar ik bedenk mij nu, terwijl ik dit schrijf, dat het ook best met mijn vaders ideeën te maken kan hebben gehad. Want ik herinner me nog wat voor stennis hij maakte, toen mijn oudere zus op haar zeventiende een vakantiebaantje wilde nemen. "Wat moeten de mensen denken", tierde hij, "dat ik mijn gezin niet kan onderhouden?" Maar zoals ik al zei, ik geloof niet dat mijn moeder ermee zat. Zij had genoeg te doen. Ze deed vrijwilligerswerk en volgde cursussen,

Engels en Hindi. Daarnaast had ze het ook druk met het sociale leven van mijn vader.

Preuts

Mijn vader was niet zo dat hij haar geen ruimte gaf. Alleen had hij zo bepaalde ideeën die hij nu niet aan mij zou kunnen slijten. Mijn moeder was ook niet verschrikkelijk progressief. Maar ze stond op haar manier wel open voor allerlei nieuwe ontwikkelingen. Niet dat ze alles goedkeurde. Ze was behoorlijk preuts en ik kon niet over van alles en nog wat met haar praten. Toen ik ongeveer acht was, had ik het woord "buitenvrouw" opgevangen. Ik vroeg haar wat dat was. "Waar heb jij dat gehoord? Het is niet iets wat jij hoeft te weten". Ik was daar niet tevreden mee. "Als er buitenvrouwen zijn, zijn er dan ook binnenvrouwen?", vroeg ik verder. Ze stuurde mij gedecideerd de kamer uit. "Je hoeft niet alles te weten. Ga je huiswerk maken." Achteraf weet ik niet meer precies hoe ik te weten ben gekomen, wat een buitenvrouw was. Ik denk via een tante. Die deed niet zo moeilijk om 'gevoelige' kwesties te bespreken. Maar ze zei er altijd bij: "Zeg niet aan je moeder dat ik je die dingen vertel. Want ze zal het niet goed vinden".

Het idee dat ik geen klein kind meer was, vond ik niet leuk. Gek eigenlijk. Zeker in deze tijd.

Ik was bijna veertien toen ik mijn eerste menstruatie kreeg. Ik wist wel dat ik zoiets kon verwachten. Niet omdat ik thuis was voorgelicht. Maar op school spraken de meisjes erover. Sommigen wisten er al vanaf hun twaalfde alles van. Thuis wist ik wel, toen ik nog heel jong was, dat er eens in de zoveel tijd 'iets' aan de hand was met mijn moeder en zus. Want ik werd door hen vanuit de badkamer geroepen om een vreemd pakje aan te nemen en buiten weg te gooien. Ik was niet echt blij om er nu zelf mee geconfronteerd te worden. Ik denk dat ik het idee, dat ik geen klein kind meer was, niet leuk vond. Gek eigenlijk. Zeker in deze tijd. Alle meisjes willen juist heel vroeg volwassen zijn. Ik ging naar mijn moeder toe, die in de keuken bezig was, om te zeggen dat ik dacht dat ik ongesteld was geworden. "Kom mee naar mijn kamer" zei ze. "Je beseft nu wel dat je een groot meisje bent geworden hè ? Je moet voorzichtig zijn met jongens." Daarna drukte ze een pak maandverband in mijn handen en zei dat ik me regelmatig moest verschonen. De vuile verbanden moest ik in oud papier wikkelen en direct buiten in de vuilnisbak weggooien. Ik werd natuurlijk niet geacht mijn broertje hiermee te belasten.

Vlak voor mijn eindexamen had ik een vreselijke griep. Ik moest telkens overgeven. Mijn moeder was heel bezorgd, want ik was nog nooit zo ziek geweest. Maar er was meer aan de hand. Af en toe zag ik iets van onzekerheid of zelfs angst bij haar. Op dat moment was ik echter te ziek om er verder bij stil te staan. Later realiseerde ik mij dat zij met het idee had gelopen, dat ik misschien wel zwanger was. Eerlijk gezegd was ik daar niet eerder op gekomen, omdat ik van mezelf heel goed wist dat ik geen dingen deed waar ik de consequenties niet van kon overzien. Maar voor haar was dat niet zo'n vanzelfsprekendheid. Die dingen gebeurden. Een meisje uit de klas van mijn broertje was kort daarvoor van school gegaan, omdat ze in verwachting was. En over een ander had ik gehoord, dat ze abortus had gepleegd. Het was dus niet zo gek dat mijn moeder daaraan had gedacht. Ze zou me er alleen nooit rechtstreeks naar durven vragen. Eigenlijk wel zielig dat ik haar niet direct van haar vrees had kunnen afhelpen. Ook haar eigen schuld natuurlijk. Moest ze maar niet zo preuts zijn om bepaalde zaken aan te kaarten.

Evenwichtig

Zonder dat ze zich daar zelf van bewust was, had mijn moeder een behoorlijk overwicht. Ook in de familie. Alle tantes, zowel van haar als van mijn vaders kant, respecteerden haar mening. Als ze problemen hadden, kwamen ze die met haar bespreken. Ze was erg evenwichtig, had een duidelijke visie en liet zich niet door van alles en nog wat beïnvloeden. Ik weet nog dat, toen ik op de lagere school zat, ik mijn haar weleens anders wilde hebben. Net zoals andere meisjes in mijn klas. En niet die eeuwige paardenstaart. Mijn moeder luisterde aandachtig naar mijn aanwijzingen en vervolgens kamde ze - tot mijn grote verbazing en teleurstelling - toch een paardenstaart. Ze vond het niet nodig dat ik teveel naar anderen keek. De paardenstaart voldeed keurig voor school. Punt uit! Achteraf denk ik dat het voor mij heel goed is geweest, dat ik op die manier ervan doordrongen werd, dat je niet met elke trend mee hoeft te gaan, maar dat je een duidelijke eigen ik hebt. Alleen als ik met schoolreisje ging, wilde ze mijn haar wel anders kammen, in twee staartjes bijvoorbeeld. Dat pleziertje gunde ze me dan wel.

Ook mijn *aji* (grootmoeder van vaderszijde - *red.*) kon haar niet van haar stuk brengen. *Aji* was best vaak bij ons. Dat vonden we altijd heel gezellig, maar af en toe kon ze wel het bloed onder je nagels vandaan halen. Ze was dol op mijn oudere broer en vond dat ik zijn klusjes in huis wel kon opknappen. Ik verzette me daartegen. Mijn moeder had aan hem gezegd dat hij moest opruimen. Ik had het vorige week gedaan. Nu was het zijn beurt. Die "beurttheorie" was aan mijn *aji* echter niet besteed. Totdat mijn moeder haar duidelijk maakte, dat ze mij niet kon verplichten het werk van een ander te doen. Mokkend ging ze dan mijn broer zoeken. Niet omdat ze ervan overtuigd was dat ik vrijuit ging. Maar mijn moeder stond nu eenmaal achter mij en dat gaf haar geen keus. Ik moet er direct bij zeggen dat dit geheel buiten mijn broer om ging. Hij was er zeker niet op uit om mij voor zijn karweitjes te laten opdraaien. Maar hij was soms wel lui en hoopte dat alles vanzelf zou gebeuren.

Toegeeflijk

Toen ik opgroeide merkte ik dat ik veel meer mocht dan mijn zus. Op mijn vijftiende was het al veel gemakkelijker om toestemming te krijgen om met vriendinnen naar feestjes of de film te gaan. Eerst ging ik mijn moeder bewerken. Dan was het een

stuk eenvoudiger om ook mijn vader mee te krijgen. Ik werd natuurlijk wel gebracht en opgehaald. Pas toen ik zeventien was, mocht ik wel eens door anderen naar huis worden gebracht, maar dan wachtte mijn vader op mij: al slapend op de bank achter zijn boek. En de volgende dag wilde mijn moeder een verslag van mijn activiteiten. Had ik gedanst? Met wie? "Je moet wel opletten, hoor. Er zijn van die vervelende jongens". "Ach ma", zei ik dan, "het waren gewoon jongens uit mijn klas. Die ken ik toch goed! Als ze te opdringerig worden, trap ik op hun tenen." "Als je maar weet wat je doet!" Ze had duidelijk geen zin om teveel details te horen. Dan kwam de preutsheid weer naar boven. Voor mijn vorming is het, denk ik, heel belangrijk geweest dat ik veel mocht. Binnen bepaalde grenzen, natuurlijk. Als ik uit ging moest ik op een redelijke tijd weer thuis zijn. En ik moest het niet overdrijven. Dat ik elk weekend persé naar een feestje ofzo wilde gaan. Die behoefte had ik gelukkig niet. Het ging erom dat mijn ouders mij vertrouwden. Ik vond het trouwens ook altijd leuk om samen met hen op stap te gaan, naar de film of een receptie. En ik denk dat ze dat erg waardeerden.

Na mijn eindexamen kwam ik naar Nederland toe voor verdere studie. Mijn broer was er al twee jaar eerder komen studeren. Mijn zus was direct na school getrouwd, maar mijn ouders vonden het niet meer dan normaal dat ik verder wilde leren. In Nederland logeerde ik bij mijn tante. Die ene, die niet zo preuts was als mijn moeder, maar wat vrijer en altijd wel in voor een gezellige babbel. Mijn moeder had haar dan ook duidelijk te kennen gegeven, dat ik voor serieuze doeleinden naar Nederland kwam en dat ze mijn hoofd niet met allerlei praatjes moest vullen. Bij mijn tante had ik een plezierige tijd. Ze leerde mij ook koken. Thuis had ik dat nooit gedaan. Mijn moeder vond kinderen in de keuken een last. Ze wilde graag snel en efficiënt werken en wij zouden haar alleen maar voor de voeten lopen. Alleen wanneer ze cake of koekjes ging bakken, mochten we haar helpen.

Tijdens mijn studie leerde ik mijn huidige echtgenoot kennen. Toen ik mijn ouders van onze relatie in kennis stelde, was mijn moeder blij. Ze had zich al een beetje zorgen lopen maken. Want op mijn eenentwintigste had ik nog niemand, terwijl mijn zus op haar zeventiende al praktisch verloofd was. Mijn moeder had stiekem zelf naar een geschikte partner uitgekeken. Daar had ze nooit iets van gezegd. Pas later vertrouwde ze me dat toe en merkte er bij op dat ze mijn vriend leuker vond dan degene die zij op het oog had gehad. Die had dan misschien wel een klinkende familienaam, maar qua karakter moest ze toegeven dat mijn keus beter was. Ik trouwde in Suriname. Mijn moeder ging er van uit dat ik - zeker nu ik in Nederland was geweest - wel alles wist wat met het huwelijk samenhing. Ik denk dat ze wel opgelucht was dat zij daar niet over hoefde te praten. Ik gaf haar ook het gevoel dat ik dat niet van haar verwachtte. Dat deed ik graag. Ik besefte dat zij mij op haar manier veel had bijgebracht. Iedereen heeft natuurlijk zijn tekortkomingen. Zij sprak niet graag uitgebreid over van alles en nog wat.

Principieel

Ze kwam regelmatig met vakantie naar Nederland. Soms kwam mijn vader mee, maar hij had het vaak te druk. Eerlijk gezegd vond ik het wel gezellig als ze alleen kwam. Zij vond het ook wel leuk. Want alles ging er altijd een stuk jachtiger aan toe, wanneer mijn vader erbij was. We gingen samen wel eens naar huwelijksfeesten. Zoals dat hier toegaat, was voor haar een behoorlijke eye-opener. Een ijshal, zo groot en onpersoonlijk. Een bar waar je zelf voor je drankje moet betalen. Een band die alles en iedereen overstemt, inclusief de *pandit* die nog met de ceremonie bezig is. En dan, als klap op de vuurpijl, de liederen die ten gehore worden gebracht. Ze keek geschokt, toen de band door de zaal schalde '*A women is a sexmachine, woman is a sexmachine*'. En jong en oud dansten er op los. "Letten die mensen niet op wat die band zingt", vroeg ze. "Zo'n liedje hoort toch niet thuis op een Hindostaans huwelijk?" Gelijk had ze. Dit had niets met preutsheid te maken. Dit was principieel. Vanaf die tijd let ik ook extra op de muziek, wanneer ik op een huwelijk ben. En als ik "Me and Mrs. Jones" hoor, zie ik haar gezicht met afkeurend gefronste wenkbrauwen voor me.

O mama ik mis je.....

Uit het leven gegrepen

Echtscheiding: voor de één een schande, voor de ander een bevrijding

Drs Bea Lalmahomed

De trouwgelofte bij huwelijksvoltrekkingen waarbij echtparen in groot- en overgrootmoeders tijd beloofden met elkaar het leven te zullen delen tot de dood hen scheidt, is langzaam maar zeker van haar absoluutheid ontdaan. Het Hindostaanse huwelijk dat vrouwen qua liefde geborgenheid gaf, bescherming bood tegen de onveilige omgeving en financieel onderhoud verzekerde, heeft anno 2000 aan betekenis ingeboet. De voortschrijdende emancipatie verandert het huwelijksleven van Hindostaanse vrouwen. Dat vrouwen binnenshuis voor kinderen en huishouden zorgen, terwijl mannen de kost buitenshuis verdienen, is inmiddels achterhaald. De geschiedenis leert dat de vrouwelijke aanleg meer ruimte biedt voor gelijkheidsopvattingen. In het emancipatieproces zijn onderwijs en arbeid de belangrijkste terreinen voor het ontwikkelen van de zelfstandigheid en zelfredzaamheid. Deze ontwikkelingen leiden tot verschuivingen in de definiëring van de Hindostaanse vrouw als toonbeeld van inschikkelijkheid, liefdevolle toewijding, tederheid en gehoorzaamheid aan de man naar, gerechtigheid, aspiraties en meer waardering voor de eigen denk- en handelwijze. De radicale consequentie die uit deze ontwikkeling voortvloeit, wordt zichtbaar in de discussie rond echtscheiding bij Hindostaanse vrouwen. In de regel kampen echtparen die

vastgebelt zitten aan traditionele regels van de huwelijksgordel, met de grootste problemen. De roddels die in dergelijke situaties de ronde doen, gaan meestal over de aannemelijkheid van de drijfveren die tot echtscheiding leiden. Met grote voorzichtigheid zal ik aan de hand van mijn ervaringen als onderzoekster en als sociaal-cultureel gedragsdeskundige globaal antwoord geven op de vraag: Welke echtscheidingsmotieven achten Hindostanen sociaal aanvaardbaar en welke worden als schandelijk ervaren?

AANNEMELIJKE MOTIEVEN

Lichamelijke mishandeling

Een reden voor de vrouw om tot huwelijksontbinding over te gaan en die binnen de Hindostaanse gemeenschap, meer dan in het verleden, aannemelijk wordt geacht, is lichamelijke en geestelijke mishandeling. Vooral als de oorzaken van lichamelijke mishandeling gepaard gaan met of het gevolg zijn van overmatig alcohol gebruik, financiële problemen en jaloezie. Niet uit te houden vinden vrouwen de combinatie lichamelijke en geestelijke mishandeling - drank - en het verwaarlozen van het gezin.

Verslaving

Ook drugs- en gokverslaving zijn motieven die in veel Hindostaanse gezinnen tot huwelijksontbinding leiden. Het leven met een man die drugsverslaafd is en daardoor meestal torenhoge schulden heeft, noemen de vrouwen op z'n zachtst gezegd: ellendig. Onverteerbaar vinden zij de schande van afpersing en diefstal die erbij komt kijken. Bij sommige vrouwen worden de sieraden en andere bezittingen met slaag afhandig gemaakt, terwijl anderen pas achteraf ontdekken dat hun sieraden zijn weggemaakt door de man. In gezinnen waarin èn man èn vrouw verslaafd zijn, is het hek van de dam. Meestal zijn de kinderen uit deze gezinnen voor hun zorg aangewezen op hulp- en dienstverlenende personen en instellingen. De impact die alcohol- of gokverslaving van vrouwen binnen de Hindostaanse gemeenschap heeft, is vele malen groter dan de verslavingsproblematiek bij de man. In beide situaties leidt het veelal tot een echtscheiding. Maar de verslaving van de vrouw wordt zwaarder aangerekend, vooral wanneer de man de zorg van de kinderen op zich moet nemen.

Seksueel misbruik

Een steeds meer voorkomend motief voor echtscheiding is het seksueel misbruik van kinderen alsook incest. In Nederland resulteren deze schandelijke taferelen in vele gezinnen onherroepelijk in huwelijksontbinding. Daar waar seksueel misbruik en lichamelijke mishandeling van kinderen en vaak ook van hun moeders gelijk op gaan, is de schande van dien aard, dat getroffen gezinsleden na zo'n echtscheiding niet alleen de dader mijden, maar ook nog diens familieleden.

SCHANDELIJKE MOTIEVEN

Buitenechtelijke relatie

Over het algemeen heeft de Hindostaanse gemeenschap buitengewoon veel begrip voor de man, wanneer hij een vrouw lichamelijk mishandelt die een buitenman er op na houdt. Sterker nog, als een man zijn vrouw zou mishandelen omdat zij een buitenechtelijke relatie heeft, dan ziet men dat als een valide reden voor de mishandeling en echtscheiding. Dat een man een buitenvrouw heeft, wordt niet gedoogd. Maar dit wordt niet in de mate afgestraft, zoals dat bij de vrouw gebeurt. De doorsnee Hindostaan stelt zelden of nooit de vraag: waarom heeft de vrouw een buitenman? Of de vraag: waarom gaat zij buiten het huwelijk op zoek naar liefde, genegenheid, aandacht en seks? Tegen de achtergrond van de kuisheidsregel verwacht de doorsnee Hindostaanse man niet dat de vrouw gehoor geeft aan haar seksuele behoeften. Immers, verliefd worden op een ander is voor een getrouwde vrouw een verboden daad.

"Waar blijft de creativiteit van mijn man?"

Gaan wij af op de generaties lange ervaring van vrouwen, dan staat acceptatie van een echtscheiding niet ter discussie, wanneer de vrouw vreemd is gegaan. Vele Hindostaanse vrouwen wijten hun

buitenechtelijke relatie aan de koele houding van hun man, geen of onbevredigende seks in het huwelijk. Een toenemend probleem is de impotentie. Vaak zijn mannen al rond de veertig toe aan potentiemiddelen (Viagra) die de nodige consequenties met zich kunnen meebrengen. Angst voor hartstilstand en andere bijverschijnselen tijdens de daad weerhouden vele mannen van het gebruik daarvan. Soms is het krijgen van de 'viagra kick' een tevergeefse poging. Zo zei een Hindostaanse vrouw tijdens een consult: "Ik heb voor mijn man viagra gehaald, maar ik ontdekte dat ik een dode niet tot leven kan brengen met medicijnen". Als de seksuele fantasie van de man zijn tekortkoming zou kunnen compenseren, zouden vrouwen naar eigen zeggen niet hun seksuele bevrediging buitenshuis hoeven te zoeken. Maar praten over creatief seksspel is voor Hindostaanse partners nog een dilemma.

"Mijn vrouw boeit mij niet meer"

Aan soortgelijke problemen refereren ook mannen die buitensporig gedrag vertonen als gevolg van opgedroogde seks van vrouwen. Hoe gaan de mannen te werk in zulke situaties? Er zijn genoeg Hindostaanse mannen die na verloop van tijd uitgekeken zijn op hun vrouwen, maar die hun gevoelsleven opofferen ter wille van het behoud van het gezin dat zij plichtsgetrouw blijven onderhouden. Sommige mannen die daarentegen èn hun gezin overeind willen houden èn met volle teugen van seks willen genieten, beschouwen een niet-vrije vrouw, meestal de vrouw van een ander, bij uitstek geschikt voor hun affaire. Zo beweren deze mannen dat getrouwde vrouwen vanwege hun situatie niet veeleisend kunnen zijn, omdat ze zich evenveel problemen op de hals halen als de man. En dat is juist de uitdaging, want, zeggen de mannen: "een alleenstaande vrouw wil de man meestal claimen voor meerdere doeleinden". In gezinnen waarin getrouwde mannen en vrouwen zich schuldig maken aan buitenechtelijke relaties wordt hoog spel gespeeld. Het gevaar van de transparantie is het flinterdunne vlies tussen werkelijkheid en bedrog, dat bij het minste en geringste kan exploderen. In deze gezinnen zorgen roddels over schande die de overhand nemen, regelmatig voor vele ruzies.

Ziende blindheid

In mijn onderzoek en in mijn werk als deskundige ben ik nog geen cliënt tegengekomen die toestaat, dat zijn of haar partner een buitenechtelijke seksrelatie onderhoudt als gevolg van de eigen tekortkoming. Wat ik wel tegenkom, is de ziende blindheid van partners die de schijn ophouden ter wille van hun huwelijk. Opvallend is dat de verstandhouding tussen man en vrouw in het laatste type gezin uitstekend is. Zij houden van elkaar en doen waar zij zin in hebben. Buitenechtelijke relaties, die omgezet willen worden in een permanente verhouding, ondervinden de grootste tegenstand. Vooral in propere gezinnen waarin vrouwen zich geen echtscheiding kunnen permitteren, omdat zij dan hun 'pretty picture' niet meer overeind kunnen houden. Bedreigingen en chantages van binnen- en buitenvrouwen over en weer blijven niet alleen bij woorden. In gezinnen waarin man en vrouw op elkaar zijn uitgekeken en elkaar vrij willen laten, vormen de kinderen vaak een belemmering voor echtscheiding.

Echtscheiding moet kunnen. Maar de discussie rond de aannemelijkheid of schandelijkheid moet in een vrijer daglicht komen.

Geforceerde seks

Seksueel misbruik van vrouwen wordt, meer dan in het verleden, door vrouwen gezien als reden voor echtscheiding. Onder seksueel misbruik moet vooral worden gedacht aan het afdwingen van seks tegen de wil van de vrouw in, overmatige seks, of het afdwingen van seks bij seksdode vrouwen die onder meer vanwege verwijdering van baarmoeder en eierstokken niet in staat zijn om seks te bedrijven. In zulke relaties ervaren vrouwen het geforceerde seksspel, waarbij glijmiddelen aan te pas komen, vaak als seksueel misbruik.

MEER OPENHEID

Met het bovenstaande wordt een tipje van de sluier rond de echtscheidingsproblematiek gelicht. Veel speelt zich nog af tussen schijn en werkelijkheid, waardoor roddels vrij spel krijgen met alle gevolgen van dien. Echtscheiding moet kunnen, maar de discussie rond de aannemelijkheid alsook de schandelijkheid van de oorzaken moet wel in een vrijer daglicht worden geplaatst. Voor het verleppen van de schande en het toejuichen van het bevrijdende gevoel na de echtscheiding, is het van belang dat partijen elkaars meningen respecteren. Met het oog op het familieleven is het een pré voor beide partijen, wanneer de gemeenschap niet met twee maten meet en zich vooral geen ongefundeerde oordelen aanmatigt.

Ramayan kinderboek

Vorig jaar verscheen het kinderboek "Ramayan, het verhaal van prins Rama" van de hand van Seetha Kandhai-Orie. Zij vertelt Hindorama over haar beweegredenen om het boek te schrijven en over haar verlangen om creatief bezig te zijn.

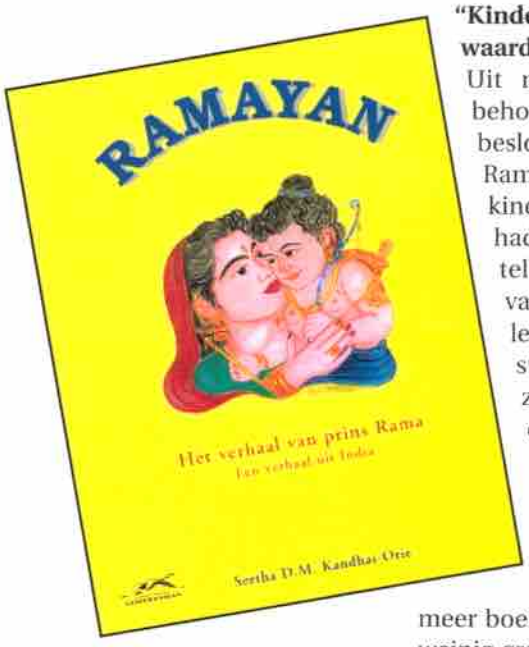

"Kinderen leren normen en waarden spelenderwijs"

Uit noodzaak een erfgoed te behoeden voor de vergetelheid besloot Seetha Kandhai-Orie het Ramayan in de vorm van een kinderboek te gieten. Als kind had ze het verhaal horen vertellen door haar *nani* (oma van moederszijde). De verhalen hadden een magische uitstraling, herinnert de auteur zich. Sterke helden, kwade demonen, mooie prinsessen, dappere apen kwamen er in voor. En nog veel meer. Waarom zouden deze religieuze verhalen de kinderen van nu niet meer boeien? Heden ten dage zijn er weinig grootouders die zo voorlezen. Zij besloot daarom het Ramayan zo toegankelijk mogelijk te maken voor kinderen. Een tweede reden is dat haar naam verwijst naar prinses Sita. "Het is leuk om te kunnen vertellen waar je naam vandaan komt, welk verhaal er achter zit."

"Het hindoeïsme is op pijlers als het Ramayan en de Mahabharat gebouwd. De normen en waarden die hierin zijn opgenomen, gelden in beginsel overal ter wereld: respect, moed, eerlijkheid, vriendschap. Deze normen en waarden leren kinderen spelenderwijs." Bij het schrijven van het boek heeft Seetha in haar achterhoofd gehad, dat een kind als vanzelf nieuwsgierig wordt om te weten wie die prins of die prinses nu is. "Al lezend leert het kind welke motieven achter hun handelingen schuilgaan. Aan de ouders de taak dit verder uit te leggen. Het schrijven geeft ook een bepaalde voldoening, wanneer ik er in slaag om iets wat in de massa dreigt onder te gaan, zo neer te zetten, dat iedereen het snapt. De verhalen over het hindoeïsme zijn zo complex en uitweidend, dat de essentie voor velen vaak verloren gaat. Het mooiste compliment van een naast familielid was: 'Nu snap ik het ook'."

Voor de zekerheid legt Seetha al haar teksten die de hindoereligie betreffen, voor aan pandit U. Bhavanibhiek, een hindoepriester uit Amsterdam. Eerder schreef zij een boek over de klassieke Indiase dansstijlen, in het bijzonder de *Bharat Natyam*, dat in 1995 uitkwam. Betekent haar interesse in het hindoeïsme ook dat ze een actief religieus leven leidt? "Ik ga niet naar de *mandir*. Ik denk en leef als een hindoe, maar belijd het geloof niet. Ik lees wel alles over het hindoeïsme en andere geloofsstromingen, zodat ik goed op de hoogte ben. Ik heb geen priester nodig om mij te vertellen hoe ik moet leven. Als je geweten schoon is en je hart zuiver, dan leef je als een goed mens. Ieder mens is zelf verantwoordelijk voor zijn daden en de gevolgen daarvan. Geen priester kan je behoeden voor onheil. Het geloof in God in de vorm van een hogere macht, wat voor naam of gestalte deze ook mag hebben, en het vertrouwen in je eigen kunnen, zijn bepalend voor je leven. Doe goed zonder bijbedoelingen, dan ontmoet je goed."

Schilderen

Naast het schrijven houdt Seetha, die in het dagelijks leven als directiesecretaresse werkzaam is bij een grote bank, zich ook bezig met schilderen. Haar boek is dan ook voorzien van illustraties van eigen hand. Schil-

deren deed ze al toen ze vijftien jaar was. Aanvankelijk werd ze hierin niet gestimuleerd door haar ouders. Immers dan "leerde" je niets. Later werd het schilderen oogluikend toegestaan. Materiaal was duur, dus begon ze op papier, een plank of een oud laken met wat waterverf. Na haar huwelijk in 1982 kreeg ze van haar echtgenoot haar eerste set olieverf en olieverfdoeken. Haar eerste serie van vijftien schilderijen is opgekocht door Sitara, een Surinaams vrouwenhuis in Amsterdam. Daarnaast heeft ze veel schilderijen verkocht aan vrienden, familie en collega's. Sommige in opdracht, andere uit de aanwezige collectie. Na de geboorte van haar dochter is ze overgestapt op pastelkrijt en aquarelverf. Olieverf ruikt naar terpentine. En dat was voor de baby niet goed.

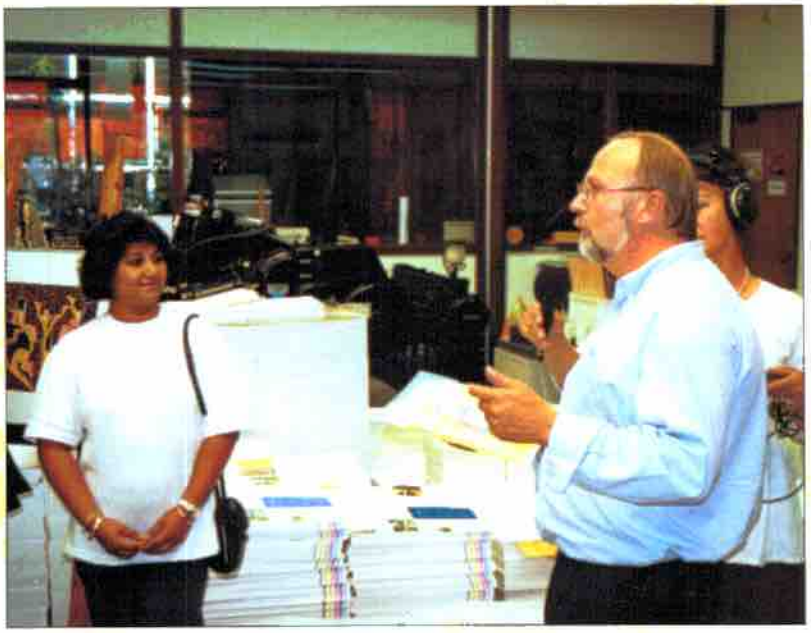

Presentatie van het Ramayan kinderboek aan de burgemeester van Oostzaan, de heer A. Moens (11 september 1999)

De veelzijdige Seetha is lid van een kunstenaarsvereniging in Oostzaan. "Jaarlijks hebben wij in het tweede weekend van september een Open Atelierroute. Geïnteresseerden kunnen het werk van de kunstenaars op lokatie bekijken. De reacties op mijn werk zijn zeer positief geweest. De laatste route heeft een grote impact gehad: het uitkomen van het kinderboek in september 1999 heeft de lokale kranten gehaald; een uitnodiging voor een expositie in Oostzaan heeft tot gevolg gehad dat ik voor verschillende lezingen en tentoonstellingen ben gevraagd."

Creatieve uitingen

Het verlangen om mooie dingen te maken en alles erover te weten, was Seetha al vroeg ingegeven. Haar moeder maakte, na het behalen van haar coupeusediploma, confectiekleding. Reeds op jonge leeftijd leerde Seetha patronen over te trekken en eenvoudige naaiwerkjes te doen. De aanzet tot het schilderen is een verhaal apart. Een oom van moederskant tekende mooie rozen en verwerkte deze in een soort stamboom. "Maar dat kan ik toch ook, dacht ik in mijn jeugdig optimisme toentertijd. Een oom van vaderskant danste in prachtige kostuums, die mijn moeder maakte. En hij kon zo goed toneel spelen en dansen; dat zou ik ook wel willen."

Haar creatieve ambities hebben mede hun weg naar buiten kunnen vinden door de onvoorwaardelijke steun van haar man. "Alles wordt besproken en alle voor- en nadelen worden tegen elkaar afgewogen. In goed overleg heb ik vijf maanden in het buitenland gewerkt; mijn echtgenoot kwam elk weekend over. Ik heb vijf weken in India gezeten om mijn dansopleiding af te maken. Ook heb ik in de avonduren verschillende opleidingen gevolgd. Ik ben gediplomeerd schoonheidsspecialiste en management-assistente. Tevens heb ik een aantal sessies als fotomodel gedaan. Dit vergt natuurlijk veel organisatie. En bovenal tijd maken voor hetgeen op dat moment prioriteit heeft. Alleen mijn gezin gaat te allen tijde voor."

Bekend zijn met je erfgoed

Seetha's inspanningen om een deel van het Hindostaanse erfgoed in de vorm van schrift of schildering achter te laten, gaan onverminderd voort. Het belang hiervan zit volgens haar in het informeren van de volgende generaties. "Ze zullen willen weten waar hun voorouders vandaan kwamen, wat hun beweegredenen zijn geweest om zo'n migratie (van India naar Suriname en van Suriname naar Nederland) te ondernemen, wat aan cultuur, religie en gewoonten is meegenomen. Je hoeft er niet naar te leven, maar het is wel onderdeel van je erfgoed. Integratie is goed als je weet waar je vandaan komt."

COMMUNICATIEBUREAU
SAMPRESHAN

Uitgever
Communicatiebureau
SAMPRESHAN
Weimarstraat 227 • Den Haag
Postbus 61035, 2506 AA Den Haag
Tel: 070 - 365 46 88
Fax: 070 - 365 44 46
E-mail: info@sampreshan.nl
Internet: www.sampreshan.nl

Ramayan
Het verhaal van prins Rama
Een verhaal uit India
Het boek is rijkelijk geïllustreerd en bevat 92 pagina's. Prijs: ƒ 24,95
ISBN 90-805092-2-1
NUGI 240

Hoe kom ik aan dit kinderboek?
Maak ƒ 29,95 (inclusief porti) over naar ABN-AMRO bankreknr: 45.38.35.872 t.n.v. Sampreshan in Den Haag o.v.v. "Ramayan".

Verzending vindt plaats na ontvangst van de betaling.

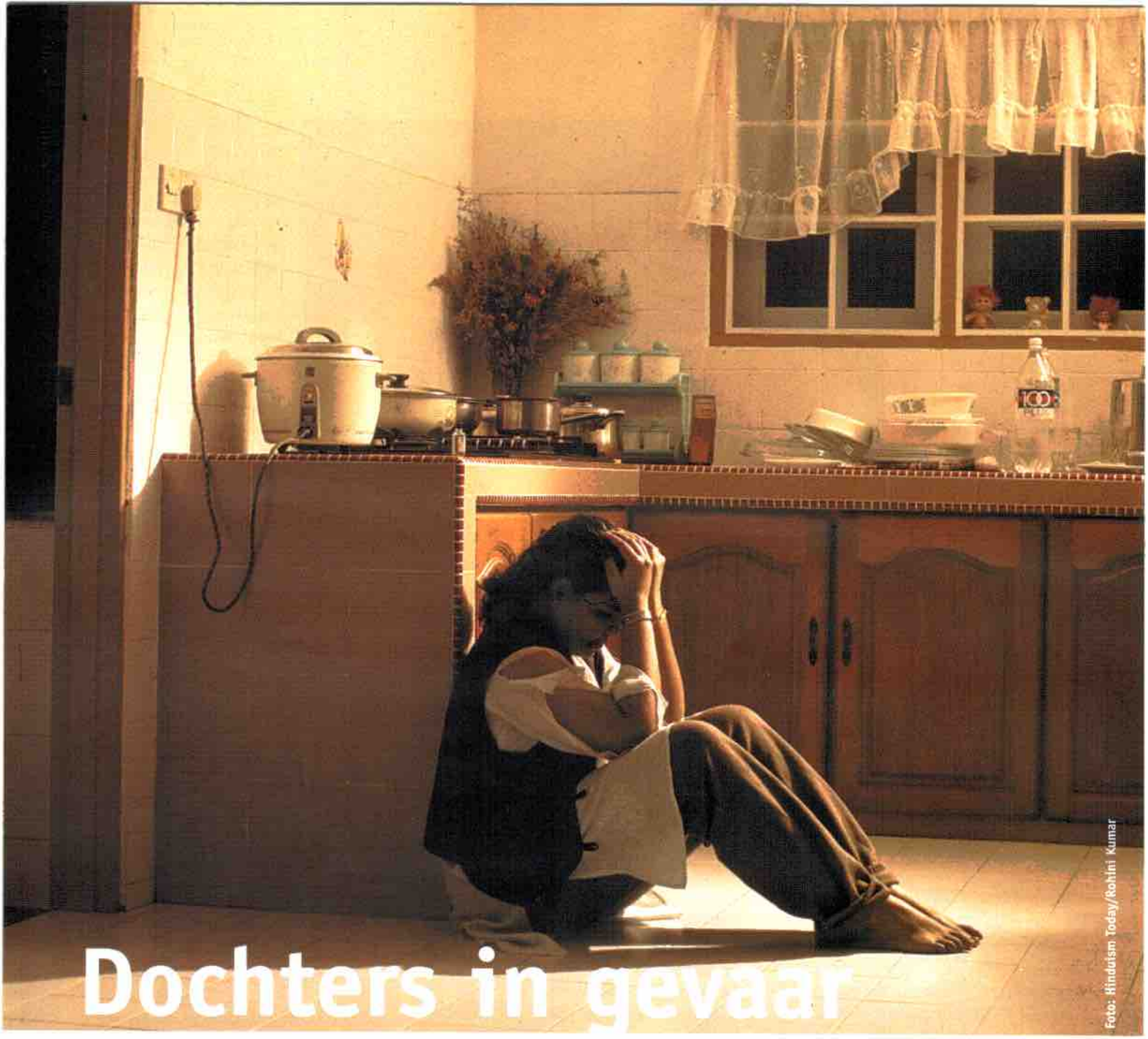

Foto: Hinduism Today/Rohini Kumar

Dochters in gevaar

Blijven familieleden, vrienden en buren huiselijk geweld negeren?

Madhu Kishwar, Delhi

Madhu Kishwar, redactrice van *Manushi* magazine en beroemd voorvechtster van de verdrukten in India, geeft haar analyse van huiselijk geweld in India. Allereerst, betoogt zij, moeten wij een sociaal bewustzijn scheppen dat mishandeling niet aanvaardbaar is, en dat het de plicht van vrienden en familieleden is om zich er mee te bemoeien en de mishandelden een toevluchtsoord te bieden. Kishwar is met name kritisch over het falen van India's juridisch systeem om aanranders voor de rechter te brengen. Maar het is ook waar, dat het antwoord van elke natie op huiselijk geweld onvoldoende is geweest.

De introductie van *Manushi* in 1979 viel samen met een nieuwe protestuitbarsting en opinievorming tegen huiselijk geweld. Onafhankelijke onderzoeken door vrouwenorganisaties onthulden dat veel gevallen van moord op echtgenotes door medeplichtigheid van de politie werden geregistreerd als "ongelukken" of zelfmoord. In talloze gevallen werd moord op een echtgenote door de man en zijn familie valselijk aangegeven als ongeluk in het huishouden, dat met een paar regels in de krant werd afgedaan.

De sfeer van apathie en gelatenheid veranderde spectaculair toen organisaties als Manushi politierapporten in twijfel trokken en hun eigen onderzoek instelden naar de onnatuurlijke dood van gehuwde vrouwen. Wij gaven niet alleen veel publiciteit aan deze rapporten, maar organiseerden ook protestdemonstraties tegen zulke gruweldaden. Wij organiseerden één van de eerste van dergelijke demonstraties in samenwerking met andere vrouwenorganisaties naar aanleiding van het geval van een jonge vrouw uit Delhi die levend werd verbrand; naar verluidt door haar schoonfamilie. Zoals gewoonlijk had de politie dit geregistreerd als zelfmoord, hoewel onze onderzoeken duidelijk aantoonden dat haar schoonfamilie haar had vermoord door kerosine over haar uit te gieten en in brand te steken. Sommigen van ons die ook aan de Delhi Universiteit doceerden, bezochten honderden families uit de omgeving van het meisje, legden de details van de zaak uit en vroegen hen zich aan te sluiten bij een protestdemonstratie buiten het huis van de vermeende moordenaars.

Madhu Kishwar

Overweldigende respons

De respons was overweldigend. Bijna 1.500 mannen en vrouwen uit die wijk deden met ons mee aan een spontane blijk van woede. Het idee achter het benaderen van buren was om hen in te schakelen voor een sociale boycot van de moordenaars. Uit onze ervaring met de Indiase politie en gerechtshoven wisten wij, dat zij er waarschijnlijk van af zouden komen door de politie om te kopen. Maar wanneer buren openlijk stelling namen en hen uitstootten, kon dit dienen als een krachtig afschrikmiddel voor verdere moorden. Want nog steeds is *samajik izzat*, "sociaal respect," veruit veel belangrijker in onze samenleving dan de veroordelingen van India's corrupt en traag juridisch systeem. Dit was een manier om mensen een collectieve veroordeling tegen een moordende familie te laten uitspreken op ongeveer dezelfde manier zoals de dorps-*panchayat*, raad van vijf ouderlingen, dat volgens een oude traditie plegen te doen.

In de nationale media werd veel aandacht geschonken aan deze demonstratie. Als gevolg daarvan werd het een katalysator voor een hele reeks van soortgelijke protesten in verschillende delen van het land. Soms organiseerden families wier dochters door hun schoonfamilie waren vermoord, zelf of met de hulp van lokale organisaties degelijke protesten. In veel gevallen namen sociaal gezinde buren het initiatief. In Delhi werden wij overstroomd met verzoeken om dergelijke interventies van families van slachtoffers. Iedereen die door het slechte functioneren van ons rechtssysteem gefrustreerd was, zag dit als een alternatieve manier om een beetje recht te krijgen. Het was aanmoedigend te zien dat al onze interventies of directe acties bij buren een enthousiast onthaal kregen. Bijna altijd deden er eerder honderden buren mee dan dat zij hun afkeuring over onze demonstraties uitspraken of klaagden dat wij de rust in de buurt verstoorden. In veel gevallen waren het buren die op eigen initiatief contact opnamen met Manushi en trachtten de schuldigen aan de kaak te stellen.

Wraakmiddel

Wij beseften al snel, dat wij in verschillende gevallen werden gebruikt als wraakmiddel van de familie die de vermoorde vrouw een toevluchtsoord had geweigerd toen zij nog leefde. Geschokt vernamen wij van verschillende families die na de dood van hun dochter contact met ons opnamen, dat zij zich er in de meeste gevallen heel goed bewust van waren dat hun dochter langdurig werd gekweld, voordat zij feitelijk vermoord of tot zelfmoord gedwongen werd. Toch kwamen zij niet tussenbeide om haar leven te redden. Zij bleven haar aanraden zich te onderwerpen aan wat haar man en zijn familie haar aandeden en riepen toverformules aan als "neem een kind, het heelt je huwelijk." Toen wij de familie van de vrouw vroegen waarom zij hadden toegestaan dat hun dochter ernstige mishandelingen, vernederingen en bruutheden onderging, waarvan zij wisten dat die regelmatig plaatsvonden, kregen wij bijna steeds dezelfde antwoorden, zoals: 1) "Wij hadden niet verwacht dat zij vermoord zou worden. Wij dachten dat alles uiteindelijk wel goed zou komen." 2) "Hoe hadden wij haar kun-

Onverminderde verantwoordelijkheid: Het huwelijk van een dochter doet de verantwoordelijkheid van de familie niet eindigen. Zij moeten haar misschien helpen als er sprake is van mishandeling.

nen aanmoedigen haar huwelijk op te breken en bij ons terug te komen? Leven als gescheiden vrouw is toch niet gemakkelijk." 3) "Wij hadden het niet erg gevonden als zij terug was gekomen, maar haar schoonzusters [die nu bij haar familie wonen] zouden haar laten voelen dat zij niet welkom of gewild was. Zij zouden dan ook geen respect meer voor ons hebben."

Het werd dus duidelijk dat de eigen familie van de vrouw bijna net zo verantwoordelijk voor haar dood was als haar echtgenoot of schoonfamilie. Moesten wij in zo'n situatie de eigen familie van de vrouw tijdens onze protestdemonstraties afschilderen als medeslachtoffers? Een vrouw wier leven zo gedevalueerd was door haar eigen ouders - die er de voorkeur aan gaven haar liever te laten leven of sterven als een mishandelde vrouw dan haar als verlaten of gescheiden dochter hun steun te bieden – was onmiskenbaar gedoemd een kwetsbaar leven te leiden in haar echtelijk huis. Echtgenoten die dachten dat hun vrouwen nergens naar toe konden en geen andere keus hadden dan alles te pikken wat hun schoonfamilie hen aandeed, werden aangespoord nog grover, gewelddadiger en buitensporiger te worden. Daarom verzetten wij ons tegen manipulaties door zulke families die onze protesten en boycots wilden gebruiken om met de schoonfamilie af te rekenen. Er waren zelfs families die geschokter waren door het verlies van de "investering" in hun dochters huwelijk dan door de moord. *Manushi* richtte de aandacht toen op het redden van vrouwen die nog in leven waren in plaats van te protesteren na hun dood en vervolgens jaren kwijt te zijn aan een meestal vruchteloze juridische strijd om de schuldigen gestraft te krijgen.

Interventies

Onze interventies gingen een eenvoudiger en veel lonender kant op. Wij werden hierbij geholpen door het feit dat slachtoffers van huiselijk geweld in India zelden alleen naar de politie of organisaties voor vrouwenrechten gaan. Zij worden steevast vergezeld door een reeks van familieleden, niet alleen ouders. Steeds wanneer een familie voor hun dochter die in haar echtelijke huis mishandeld of misbruikt werd voor juridische of politionele hulp naar Manushi kwam, confronteerden wij hen, vooral de vader, met de vraag: "Waarom wilt u naar de politie gaan nu het leven van uw dochter volgens u in gevaar is? Is zij soms op het politiebureau geboren, is de wijkagent verantwoordelijk voor haar? Zelfs God, laat staan de politie, kan het leven van een vrouw niet redden wanneer haar eigen vader toestaat dat zij mishandeld wordt. De eenvoudigste manier om haar te redden, is haar direct weg te halen van de plek waar zij mishandeld wordt. Zorg dat zij zich welkom voelt in uw huis. Verzeker haar ervan dat zij evenveel recht heeft om in het ouderlijk huis te verblijven als haar broers. Als u dat gedaan hebt, hebt u het morele recht verdiend om naar de rechter te stappen om haar rechten als echtgenote te beschermen. Als u niet bereid bent

haar rechten als dochter te verlenen, bent u naar onze mening niet iemand die uw dochter alle goeds toewenst."

Cultuurverandering

Het was een hartroerende ervaring dat de meeste families aan wie deze redenering werd voorgehouden, positief reageerden en hun dochters steun en onderdak boden, ook al waren zij aanvankelijk geschokt door onze felheid op dit punt. In bijna alle gevallen werden de betrokken vrouwen door hun ouders onvoorwaardelijk en krachtig gesteund. Zij konden een nieuw leven opbouwen zonder teveel trauma's en littekens. Dit in tegenstelling tot hen die vertrouwden op het juridisch systeem. Dat sterkte mijn geloof nog meer dat je geen strengere wetten nodig hebt om vrouwen tegen uitbuiting en mishandeling te beschermen. Je moet een cultuur bouwen waarin dochters evenveel gewaardeerd worden als zonen, waarin ouders hun dochters niet als een last behandelen die zo snel mogelijk de deur uit moet, waarin het huwelijk van een dochter niet betekent dat zij haar rechten in het ouderlijk huis kwijt is. Kortom, zonder sterkere vrouwenrechten als dochters kunnen wij niet hopen op sterkere vrouwenrechten als echtgenotes. Ongewenste dochters lopen het risico te worden behandeld als wegwerpvrouwen.

MADHU KISHWAR, 48, New Delhi, is redactrice van Manushi, India's vooraanstaande magazine over menselijke vraagstukken, vooral vrouwenrechten. Zij is een erudiet activiste en spant zich in om de kwaliteit van het leven in India te verhogen.

Schrijf voor abonnementsprijzen of brieven aan de redactie naar: MANUSHI, C/202 LAJPAT NAGAR 1, NEW DELHI, 110024 INDIA, E-MAIL: MADHU@MANUSHI.UNV.ENET.IN, OR MANUSHI C/O MANAVI, PO BOX 614, BLOOMFIELD, NEW JERSEY 07003 USA.

Uit: HINDUISM TODAY

Hinduism Today, oktober 1999
Vertaling Stichting Trisula

VN en geweld tegen vrouwen

Geweld tegen vrouwen is een wereldwijd probleem. Vandaar dat dit onderwerp reeds jaren op de agenda van de Verenigde Naties (VN) staat. Deze wereldorganisatie aanvaardde in 1993 de Verklaring inzake de Uitbanning van Geweld tegen Vrouwen. Hierin wordt een oproep aan alle staten gedaan om die maatregelen te nemen welke nodig zijn om dergelijk geweld tegen te gaan. Onder geweld tegen vrouwen wordt onder meer begrepen: lichamelijk, seksueel en psychisch geweld binnen de gezinssituatie of binnen een bepaalde gemeenschap. Speciaal, maar niet uitsluitend, kan hierbij worden gedacht aan mishandeling door de echtgenoot, bruidsschat-gerelateerd geweld en verminking als gevolg van besnijdenispraktijken. Door de aandacht van de VN zijn dergelijke activiteiten uit de huiselijke en/of gemeenschapssfeer gehaald. Ze worden gezien als schendingen van de rechten van de mens, waartegen de overheid verplicht is op te treden.

De Srilankaanse Radhika Coomaraswamy werd benoemd tot Speciaal Rapporteur van de VN. Zij heeft tot taak wereldwijd informatie te vergaren en aanbevelingen te doen met het doel het geweld tegen vrouwen terug te dringen. Naast rapportages van regeringen is mevrouw Coomaraswamy voor haar informatie afhankelijk van niet-gouvernementele organisaties. Veel overheden registreren namelijk helemaal geen klachten die te maken hebben met geweld tegen vrouwen. Wel hebben veel landen een Nationaal Actieplan met goede voornemens, maar concrete uitvoering blijft achterwege. De Speciaal Rapporteur doet jaarlijks verslag aan de Mensenrechtencommissie van de VN in Genève. Haar algemene conclusie is dat staten nog veel te weinig prioriteit geven aan de bestrijding van het geweld tegen vrouwen. Vandaar dat niet-gouvernementele organisaties in veel landen een dubbele verantwoordelijkheid hebben: ten eerste hulp bieden aan slachtoffers van geweld en ten tweede het mobiliseren van de publieke opinie. Want pas wanneer er van binnenuit zware druk op regeringen wordt uitgeoefend, zullen deze geneigd zijn de kwestie van het geweld tegen vrouwen bovenaan de nationale agenda te plaatsen.

Navratri

Verering van de Vrouwelijke Oerkracht

Begin april was het *Navratri*. Dit betekent letterlijk 'negen nachten'. Gedurende deze periode vereren hindoes het vrouwelijke aspect van het goddelijke. Per jaar zijn er twee van zulke periodes, namelijk in de maand *Chait* van de hindoekalender (maart/april) en in de maand *Ashvin* (september/oktober). De negen nachten liggen in de periode van de wassende maan, tussen nieuwe maan en het eerste kwartier. In veel hindoehuizen worden religieuze ceremonies (*puja's*) gehouden ter verering van *Devi*, de vrouwelijke godheid, veelal in de vorm van de godin Durga. Maar in hoeverre is men doordrongen van de diepere achtergronden van deze ceremonies?

Kanta Adhin

Onderdanigheid

Vaak wordt er van uitgegaan dat het hindoeïsme een onderdanige positie van de vrouw propageert. Daarbij is het wel van belang vast te stellen, wat met onderdanigheid wordt bedoeld. Soms lijkt het erop dat men de vrouw als onderdanig beschouwt, wanneer ze niet hetzelfde mag doen als de man. De gelijke status wordt afgemeten aan een identiek functioneren. In deze visie zijn mensen superieur aan dieren en planten, omdat zij op een hoger niveau functioneren. In het oudste hindoegeschrift, de *Rig-Veda*, is het beginsel van *Vasudhaiva Kutumbakam* (de Aarde is één familie) vastgelegd. Dit houdt in dat alle onderdelen van de natuur - mens, dier, plant, maar ook water en lucht - gelijk zijn. Ze hebben alle een eigen functie, maar zijn niet ondergeschikt aan elkaar. De mensheid opereert evenwel niet op dit hoge spirituele niveau en heeft de neiging om te heersen en andere onderdelen van de natuur dienstbaar aan zichzelf te maken. Hiermee worden dan begrippen als onderdanigheid en ondergeschiktheid geïntroduceerd. Een dergelijke attitude vindt ook zijn weerslag in het denken over maatschappelijke verhoudingen in het algemeen en man-vrouw verhoudingen in het bijzonder.

Geen hierarchische rolpatronen

Gaan we terug naar de diepere filosofische en spirituele visie van het hindoeïsme, dan zien we dat de goddelijke kracht, de spirituele energie *(Brahman)*, onpersoonlijk is. Aan *Brahman* wordt zowel een mannelijk als een vrouwelijk aspect toegekend. Het mannelijke aspect is *sat* (het zijn). Het vrouwelijke aspect van de onpersoonlijke goddelijke kracht is *chit* (bewustzijn). Dit wordt ook aangeduid met *Shakti* (kracht, energie) en is de voortstuwende kracht, waarzonder het mannelijke aspect statisch en inactief is. Voor de menselijke beleving zijn personificaties belangrijk en *Brahman* wordt dan ook zowel door een mannelijke drie-eenheid *(Trideva)* als door een vrouwelijke drie-eenheid (*Tridevi*) voorgesteld. De *Trideva* bestaat uit: Brahma (schepper van het heelal), Vishnu (onderhouder van het heelal) en Shiva (vernietiger van het kwade en herschepper van het goede). De *Tridevi* wordt gevormd door Lakshmi (gemalin van Brahma), Sarasvati (gemalin van Vishnu) en Parvati (gemalin van Shiva). Lakshmi is de beschermvrouwe van het gezin en wordt ook beschouwd als het Licht. In die hoedanigheid is het *Divali*-feest (lichtjesfeest) aan haar gewijd. Sarasvati is de beschermvrouwe van de kunst en wetenschappen en Parvati van gerechtigheid. Deze drie godinnen geven vorm en inhoud aan het heelal. De *Trideva* en *Tridevi* kunnen wel als afzonderlijke eenheden worden onderscheiden, maar ze functioneren als één ondeelbaar geheel, zonder dat er van een hiërarchie sprake is.

Verering van Durga-ma

Met *Navratri* wordt *Shakti*, de activerende goddelijke energie, vereerd door ceremonies te wijden aan Lakshmi, Sarasvati en Parvati. Deze verering kan op velerlei wijzen geschieden. Voor de Surinaamse hindoes is de Durga-*puja* verreweg de meest populaire. Durga-*ma* is één van de vele verschijningen van Parvati. Gezeten op een tijger verpersoonlijkt zij het zachtaardige in de mens. Niet alleen in de vrouw! Parvati heeft ook een bloeddorstige verschijning in de vorm van Kali-*ma*. Dit is de verschijning waarin zij de kwade krachten vernietigt. Hieruit kan worden afgeleid dat zowel zachtaardigheid als het opkomen tegen onrecht aan elke mens wordt voorgehouden. Het lijdzaam ondergaan van onrecht past hier niet in.

Geen uniforme relatie-regels

Uit de hindoefilosofie en -religie kunnen verwerpelijke praktijken, uitgaande van een minderwaardige rol van de vrouw, niet worden verklaard. Het zou natuurlijk ideaal zijn als dit ook in de praktijk van alledag tot uiting kwam. Helaas is het een algemeen verschijnsel in elke samenleving dat ideaal en realiteit nogal uiteen lopen. Religieuze ceremonies zijn een moment bij uitstek om daar stil bij te staan. Wantoestanden als mishandeling en dergelijke daargelaten, is het ook goed om stil te staan bij de vraag wat tegenwoordig als verwerpelijk wordt gezien? In de hedendaagse Nederlandse samenleving vindt de één het ontoelaatbaar dat je als vrouw thuis zorgtaken verricht en je man niet. De ander vindt dat helemaal niet erg. De één vindt dat je man niet alle zaken moet regelen. De ander vindt dat wel makkelijk zo. Het is niet zo eenvoudig uniforme regels vast te stellen voor de dagelijkse interactie tussen man en vrouw. Maar dat is ook niet waar het om gaat. Wat belangrijk is, is de instelling die man en vrouw ten opzichte van elkaar hebben. Ze dienen respect voor elkaar te hebben en niet te willen heersen of profiteren ten koste van elkaar. *Vasudhaiva kutumbakam* op microniveau.

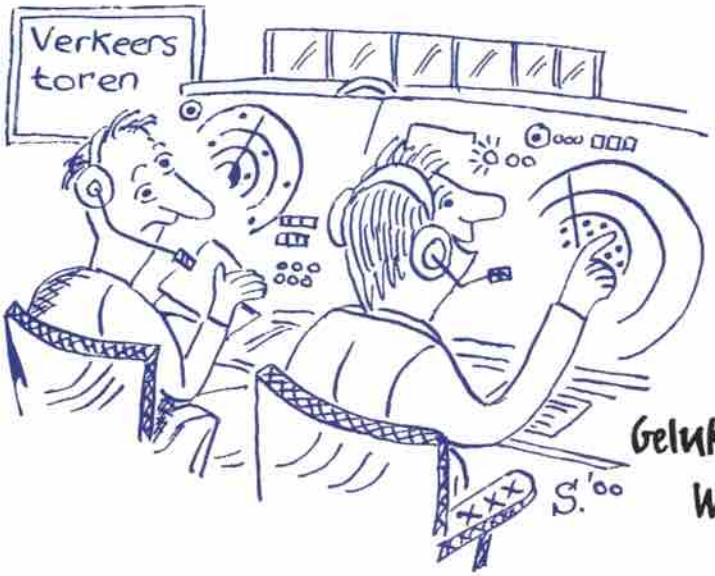

Computerverslaving

Gelukt! Alle punten in het midden.
Wat is het volgende spelletje?

"HET KAN OOK ANDERS"

Heeft u ook in de bladen gelezen hoe goed
Aloë Vera-produkten
de kwaliteit van het leven kunnen verbeteren?

Let op: wij verkopen 100% Aloë Vera produkten
(o.a. voor maag-darmproblemen)

Bel: 070 - 5142088 Bgg: 06 - 53666607

AUTORIJSCHOOL REM EM BER

WIM

ROSITA

Museumstraat 18
3015 BT Rotterdam

M 0624 - 560318
M 0624 - 560317
T 010 - 436 68 00

HET GOEDKOPE ADRES
VOOR UW
TROUWKAARTEN!

ERCÉ
OFFSETDRUKKERIJ

Bij ons betaalt u geen zet- en drukkosten bij een bestelling van meer dan 300 kaarten.

Bel voor een afspraak.

Blauw-Roodlaan 37
2718 JN Zoetermeer

F 079 - 361 72 88
T 079 - 361 64 97

Unieke modellen trouwkaarten

Tropisch huis Abdoel

Surinaamse belegde broodjes
Roti • Saté • Nasi • Bami • Bara • Telo • Rijst...
Paul Krugerplein 22 • Den Haag • Tel. 070 346 62 23

GEORGIA TOURS
REIS- EN PASSAGEBUREAU
SGR

Franklinstraat 93, 2562 CB Den Haag
Tel : 070 - 346 89 31 / 346 89 32 / 346 00 38 • Fax : 070 - 392 46 00

HINDOE-HULPLIJN 070 - 392 65 11
Iedere werkdag van 09.00 tot 17.00 uur

Indian & Tropical Market

Voor al uw
TROPISCHE PRODUKTEN en
AFRO-COSMETICA

Dagelijks aanvoer van verse groenten en fruit.

Tevens verzenden wij uw pakketten veilig en snel naar Suriname en de Nederlandse Antillen.

Ook verkopen wij belkaarten waarmee u veel goedkoper naar het buitenland kunt bellen.

Indian & Tropical Market
Lammermarkt 212
2312 CW Leiden

Tel: 071 - 514 96 11
Fax: 071 - 515 64 54

Lees 'India Nu'

Het enige Nederlandstalige tijdschrift over India!

• Cultuur en Religie
• Politiek en Economie
• Samenleving en Milieu

Recent verschenen specials over o.m. gezondheidszorg (waaronder *ayurveda*) en religie en maatschappij. India Nu is een tweemaandelijks blad. Een jaarabonnement kost *f* 35,- , losse nummers *f* 7,-

LIW

India Nu wordt uitgegeven door de Landelijke India Werkgroep, een organisatie die vanuit Nederland wil bijdragen aan een mensuwaardig bestaan van (kans)armen in India.

Voor meer informatie: Tel. 030-2321340, www.antenna.nl/liw

Internetsites voor Hindostanen in Nederland

Waldo Doerga

Dit keer volop aandacht voor India gezien de groeiende belangstelling daarvoor. President Clinton heeft zijn hart verpand aan het Indiase continent en nu is het onze beurt om flink te gaan surfen. Momenteel heeft India al meer dan 1 miljoen internetters en het aantal neemt dagelijks toe.

Altijd al meer hebben willen weten over zaken doen in India? Zie hier adressen van 60.000 bedrijven. Importeren, exporteren, fabriceren of valutahandel, nou alles kan op deze site. Allerlei bedrijven zijn te vinden. Van vishandelaren tot munitiefabrikanten. Veel succes met de zaken. www.indiamart.com/

Voor zaken met India kan je ook hier even kijken. Deze site lijkt nog in een opbouwfase. www.indiaprofile.com/

Wil je India eens goed onderzoeken? Honderden links naar de beste webpagina's van India. Rubrieken: IT, banken, eten, uitgaan, vakantie, relaties, films, foto's, en nog veel meer. Trek eens een weekje erop uit en ga flink surfen in India. www.bestindiansites.com/

Een totaal overzicht van alle nieuwssites in India. Het is zo veel, dat je de hele dag kan doorlezen. Ik telde in totaal ongeveer 175 nieuwssites, die op deze site geregistreerd zijn. Echt ongelooflijk. Maar hoe kan het ook anders met ruim een miljard actieve zielen? Er is nationaal, regionaal, zakelijk en ontspanningsnieuws. www.directoryindia.com/ news/

Een Engelstalige nieuwssite in India. Diverse rubrieken. Ook mogelijkheid om online te stemmen en je mening te geven. www.indiaexpress.com/

De afternoon-newssite van India, met elke week een nieuwe opinievraag. Tijdens het bezoek van President Clinton luidde deze "Is there an overdosis of Clinton-mania in the country?" Iedereen mag meedoen aan deze online enquète. www.cybernoon.com/

Zin om nieuws in het Hindi te lezen? Hier is de eerste Hinditalige site in India. Vol met Devnagri. Heel leerrijk en boeiend. Let er wel op dat een Devnagri-font is geïnstalleerd is. De site levert deze.
www.hindimilap.com/

De digitale stad Hyderabad op internet. Nieuws, chatten, uitgaan, mappen en links. Ook nieuws over hitec city, het reële chipscentrum van India in de toekomst. www.cyberabad.com/

Hallo: Cyber India Online. Boordevol technologienieuws en informatie over hoeveel delen van India gedigitaliseerd zijn. De informatie van specialisten is heel leerrijk. Zelfs leken leren er in een dag heel veel bij. www.ciol.com/

Op zoek naar iemand in India? Kijk dan in het internationale telefoonboek van India op internet. Je kan in alle landen zoeken naar bekenden, tenminste als zij zichzelf hebben geregistreerd. Ik nam eens een proef en registreerde mijzelf. Na vijf minuten vond ik mijzelf terug in de database. Het werkte perfect. Opvallend is dat je ook een lijst van "Friends and relatives" kan opgeven, zodat men je via via kan vinden. Heel Indiaas. www.phonebookindia.com/

Elk deel van India is op de kaart te zien. Snelwegen, treinstations, bergen, woestijnen, bossen, rivieren kunnen worden opgezocht. Een zeer professionele site en heel mooi om te zien. Dat India een gigantisch land is, merk je al gauw als je even ergens op de kaart klikt.
www.mapsofindia.com/

Online Hindi leren? Ja, dat kan nu. Begin er vandaag mee. Hindi is hoe dan ook een wereldtaal en is het meest stabiele fonetische schrift van de afgelopen 10.000 jaar. Over perfectie gesproken!
www.bharatdarshan.co.nz/hinditeacher.htm

Moederschap
Postnatale depressie?

Foto: Ehud C. Sperling

Moderne moeders zijn niet depressief na baby's geboorte, maar totaal op

Vatsala Sperling, Vermont

Zwangerschap, geboorte en ouderschap zijn intense uitdagingen voor alle vrouwen. Uitdagingen die groter zijn in geïndustrialiseerde samenlevingen, waar gebrek aan steun van familie of omgeving vrouwen noodzaakt hun baby's helemaal alleen groot te brengen. Vierentwintig uur per dag voor een volkomen afhankelijke zuigeling zorgen, put een vrouw volledig uit, vooral wanneer zij niet de tijd kan vinden om lichaam en geest weer op te laden. Wanneer zij weer aan het werk gaat - hetzij uit persoonlijke keuze, hetzij door economische noodzaak - is er de bijkomende stress haar kind achter te laten bij een betaalde verzorger. Veel vrouwen die hiermee geconfronteerd worden, ervaren gevoelens van schuld, frustratie, tekortschieten en onbekwaamheid. Sommige vrouwen verwijten zichzelf alles wat met de baby, het gezin of hun sociale relaties verkeerd gaat. Anderen voelen zich slachtoffer en geven iedereen om hen heen de schuld van hun problemen. Veel vrouwen voelen boosheid en wrok tegenover hun eigen baby's. Dit zijn allemaal gevoelens die er de oorzaak van kunnen zijn dat moeders hun baby's en zichzelf verwaarlozen, omdat zij zich overweldigd voelen door de allesoverheersende taak van het moederschap.

Westerse medische boeken - geen van alle geschreven door leden van op kinderen gerichte, oude samenlevingen, waar ondersteuning door de uit-

gebreide familie van nieuwe moeders normaal is – typeren de stressgevoelens van vrouwen na de geboorte als "postnatale depressie." Zij schrijven de gehele situatie toe aan hormonale veranderingen, veroorzaakt door zwangerschap en geboorte. Deze boeken gaan zelfs zo ver om antidepressiva aan te bevelen voor moeders die zich in de periode na de bevalling niet happy voelen. Ik ontken niet dat sommige gevallen aan de klinische omschrijving van postnatale depressie voldoen, maar meestal geven deze boeken mij het gevoel dat vrouwen simpelweg gezien worden als de totale som van hun hormonen en lichaamsdelen. Wanneer worden zij gezien als integrale onderdelen van een eenheid groter dan zij zelf, of als gewaardeerd lid van gezin en samenleving?

Hier hebben oude culturen iets te bieden. In alle traditionele samenlevingen, zoals die van de Aboriginals in Australië, de Indianen in de Zuid-Amerikaanse regenwouden en de vele oude samenlevingen in India, zijn grote families en de samenleving in het algemeen overwegend kindgericht en bieden veel steun aan vrouwen in de jaren waarin zij kinderen grootbrengen. In India, waar ik ben geboren en opgegroeid, doen nieuwe moeders praktische wijsheid en praktijkervaringen op van alle ouderen in de familie en uit de omgeving. Toekijkend hoe ouderen (zowel mannen als vrouwen) met baby's omgaan, leren jonge vrouwen waardevolle lessen, heilige tradities, *samskara's* (sacramenten tijdens de kinderjaren) en de fijne kneepjes die het grootbrengen van kinderen tot een leuke en echt vreugdevolle ervaring maken. Ik zag dit in mijn eigen familie gebeuren, waar mijn moeder in zesenvijftig jaar huwelijksleven haar zes eigen kinderen grootbracht en acht kleinkinderen hielp grootbrengen. Zij hielp ook veel vrouwen uit de buurt bij de geboorte en opvoeding van hun kinderen. In onze buurt woonden gezinnen die zes verschillende godsdiensten beleden en tenminste tien verschillende Indiase talen spraken. Maar deze verschillen deden er niet toe wanneer het ging om jonge moeders bij te staan. Ik zag veel andere vrouwen hun hele leven hetzelfde als mijn moeder doen – elkaar helpen bij het grootbrengen van kinderen. In deze zeer vertrouwde interactie werd nooit over geld gesproken. Verrassend is, dat ik nooit een vrouw ben tegengekomen – geletterd of ongeletterd, werkend of huisvrouw, rijk of arm, jong of oud – wier mentale toestand na de geboorte van haar kind zelfs in de verste verten aan de definitie van "postnatale depressie" voldoet. Zij leken allemaal echt van het moederschap te genieten.

Hoe kon dit? Toen ik dit, met de bescheidenheid van een leerling, aan mijn moeder vroeg, vertelde zij mij dat er onder de traditie van familie- en sociale steun diepe en krachtige onderstromen van oude culturele waarden lagen. Zij herinnerde mij aan de passage in de Bhagavad Gita waarin Sri Krishna aan Arjuna vertelt, dat elk nieuw leven of lichaam voor de ziel als een nieuw kledingstuk is, dat bij de dood weer wordt uitgetrokken. Daarna, afhankelijk van de karmische balans, trekt de ziel nieuwe kleding aan of bereikt *Moksha*, bevrijding van de cyclus van geboorte en dood. Zij wees op andere Vedische verzen en het Tamil geschrift *Tirukural*, dat 'jeugd' beschrijft als het ontkiemende stadium in de cyclus van het leven. Maar zij zei dat het uiteindelijk niet nodig is de geschriften te doorzoeken op toepasselijke verzen. Het is in feite voldoende te weten, dat elke nieuwe baby in de armen van zijn moeder een ziel is die een splinternieuw, zuiver en subtiel kledingstuk draagt.

Dit kledingstuk heeft 24 uur per dag liefde en verzorging nodig, zodat het zich kan ontwikkelen tot een lichaam dat alle vermogens van de inwonende ziel ongehinderd bevordert. Een moeder is dus niet alleen de poort naar de zichtbare wereld. Zij is ook de voornaamste verzorgster van het lichaam waarin de ziel leeft, een lichaam dat voor de ziel een onmisbaar voertuig is om haar rol in de voortgaande karmische cirkel te kunnen vervullen. Wanneer een moeder de behoeften van de baby vervult – verzorgen, baden, voeden, praten, zingen en spelen – verzorgt zij in feite haar baby's ziel. Daarom verdient zij elke mogelijke steun van familie en samenleving. Wanneer de cultuur als geheel de relatie tussen moeder en baby zo ziet, komt er vanzelfsprekend hulp voor de moeder. En de culturele waarden die een moeder aanmoedigen haar baby met een gevoel van respect, eerbied, toewijding en plicht te zien, maken het de moeder gemakkelijker de ziel van haar baby te verzorgen. Deze positieve instelling helpt de moeder ook evenwicht en een doel te vinden; het herinnert haar er aan, dat haar allesoverheersende band met de baby niet een obsessie is, maar een spirituele band. Het doel van de verzorgende relatie met haar kind is die verbondenheid eer te bewijzen.

Het is misschien moeilijk voor te stellen om respect en eerbied te hebben voor een baby, die voor zijn behoeften volledig afhankelijk van zijn moeder is. Maar deze houding kan de moeder helpen haar rol bij de geboorte van een mens te begrijpen. Wanneer baby's als gevolg van de vereniging van man en vrouw geboren worden - en het leven begint, zoals de wetenschap met luidruchtige arrogantie lijkt te verkondigen, exact op het moment waarop sperma en eicel samensmelten om een embryo te vormen - hoe komt het dan, dat de fundamentele vragen over het leven (hoe, wanneer, waarom, wat, waar en wie) niet of vaag beantwoord blijven? In relatie tot haar baby is het goed dat de moeder begrijpt dat het leven van haar baby, en alle

leven, gepland, geschapen, vormgegeven en beëindigd wordt door een hogere kosmische intelligentie ter vervulling van een kosmisch doel. De Veda's noemen deze kosmische intelligentie "God" en het kosmische doel "God's wil."

Een baby in de armen van een moeder is dus een baby geboren door God's hand ter vervulling van God's wil. Daarom verdient hij of zij zuiver respect en eerbied. De gedachte aan het kosmische doel kan een nieuwe moeder ook helpen vertrouwen te krijgen. Hoe het leven zich ontplooit, is onvoorspelbaar. Bovendien kan de geest van een moeder vertroebeld worden door ongerustheid en angst over haar baby's toekomst. Om van deze angst af te komen, moet een moeder tot God bidden, elke God waarin zij gelooft, en ook tot alle positieve krachten van het universum om haar baby te helpen een mens te worden die een bron van positieve goedheid is voor zijn of haar medemens.

Een moeder mag nooit denken dat zij belangrijker is dan haar baby, alleen omdat zij de baby het leven geschonken heeft. Zij kan de toekomst niet voorspellen. Het is heel goed mogelijk, dat haar baby opgroeit om een wijsgeer te worden. Immers, Shankaracharya, Boeddha, Ramana Maharishi en al hun gelijken zijn geboren als baby's die aan hun moeders borst hebben gelegen. Wanneer de toekomst zo onbekend is en toch zo vol van goddelijke mogelijkheden, doet de moeder er verstandig aan haar baby met toewijding te benaderen en al haar moederlijke plichten te vervullen met een blij, gul hart.

Wanneer de moeder in een moderne Westerse omgeving veel toewijding voor haar baby aan de dag legt, wordt zij soms verdacht van een ongezonde gehechtheid aan het kind. Mensen beschuldigen haar van het projecteren van haar eigen onzekerheden op de baby en het hebben van een pathologische obsessie voor de baby. Of zij suggereren dat haar houding duidt op bezitterigheid of afhankelijkheid van de baby voor haar eigen vervulling en identiteit. Echter, een baby ligt alleen maar een tijdje in de armen van de moeder. De baarmoeder is alleen maar gedurende veertig weken een veilige haven. Borsten geven alleen ongeveer een jaar lang voeding. Moeders schoot is alleen een honk en beschutting tot de baby leert kruipen en lopen. Moeders aanwezigheid is alleen een machtsbasis totdat het kind zijn of haar eigen individuele identiteit ontwikkelt. Daarna wordt moeder een symbool van moederschap. In de huidige cultuur die de verering van de heilige vrouwelijke kracht vergeten is, kan een moeder alleen hopen niet aan de kant te worden gezet, wanneer zij de kunst geleerd heeft haar baby lief te hebben en los te laten.

In plaats van zich aan haar baby vast te klampen, dient een moeder het kind te laten gaan, vanuit haar schoot in de schoot van de wereld, waar de baby bloeit en zijn lot uitspeelt. Wanneer een moeder zichzelf als een weg naar deze uiteindelijke en onvermijdelijke toekomst ziet, zal zij liefde weten te ontwikkelen, gekoppeld aan onthechting. Dit werkt als tegengif voor bezitterigheid en overbezorgdheid. Hoewel een baby voor de moeder altijd het zeldzame wonder is, voorkomt de wetenschap dat hij of zij één van de vele miljoenen wonderen is, dat de moeder een pathologische obsessie voor haar kind ontwikkelt. Zij leert alle kinderen, geboren uit alle moeders, met medeleven en liefde te behandelen en wordt zodoende een beeld van de Universele Moeder, de vrouwelijke energie die de gehele schepping voedt en onderhoudt.

Het is algemeen bekend dat zwangerschap en de eerste jaren van het menselijk leven de basis leggen voor de toekomst van de menselijke samenleving. Deze magische fasen gaan snel voorbij en worden gevuld met de verbazende wonderen van de natuur. Het is echt een wonder een foetus te dragen, een baby ter wereld te brengen, die baby op te laten groeien tot een klein kind en dit kind te leiden op een levenspad dat getuige is van zijn of haar lotsbestemming. Ongeacht hoe ontmoedigend, uitdagend en veeleisend deze tijden in het leven van een vrouw zijn, kan zij – wanneer zij er met toewijding naar kijkt - een grote vreugde en het gevoel van creatieve vervulling in moederschap ervaren die de last en stress meer dan compenseren. Zo kan deze beproefde positieve houding de postnatale depressie met succes verslaan. De verandering van instelling is een privé-oefening die een vrouw kan doen in het rustige rijk van haar eigen geest. Daardoor verandert zij de meest uitdagende tijd in haar leven in een mogelijkheid tot groei van innerlijke kracht en wijsheid, een rechtvaardiging van de eer die haar door haar baby wordt toegekend, de eer om een moeder te zijn.

In India kan deze positieve houding tegenover de relatie tussen moeder en kind teruggevoerd worden op oude hindoegeschriften. Mensen die geloven in en leven naar de gedragscode die deze geschriften voorschrijven, scheppen met succes kindgeoriënteerde samenlevingen en bieden uitgebreide en praktische hulp aan vrouwen in hun verzorgende jaren. Vrouwen in elke omstandigheid, uit elke cultuur, levensstijl of geloof kunnen deze houding in zichzelf ontwikkelen. Ik hoop dat de toekomst zo'n verandering zal zien.

De schrijfster Vatsala Sperling, 38, werd geboren in Bihar, India. Na een graad in microbiologie te hebben behaald, trouwde zij met de uitgever van Inner Traditions, Ehud C. Sperling, en voegde zich bij hem in Vermont, USA, om een gezin groot te brengen. Zij heeft een zoon, Mahar.

Inner Traditions, One Park Street, Rochester, Vermont, 05767 USA

Uit: HINDUISM TODAY

Hinduism Today, augustus 1999
Vertaling Stichting Trisula

Van Vatsala Sperling verscheen in april 2000 het boek "A Marriage Made in Heaven: A Love Story in Letters", uitgegeven door Ten Speed Press. Een voorproefje is te zien op www.marriageinheaven.com

Mandir in Amsterdam: open voor alle culturen

Op 4 maart jl. werd na jarenlange inspanningen in Amsterdam-Osdorp de Radha Krishna Mandir geopend. Een resultaat om trots op te zijn, vindt de Stichting Shri Sanatan Dharm Amsterdam (SSDA). Ten eerste staat de mandir symbool voor de multiculturele samenleving en de interreligieuze dialoog. Ten tweede heeft de hindoegemeenschap dit helemaal zelf gerealiseerd. SSDA zal zich inzetten om te bereiken dat de mandir niet meer is weg te denken uit het Amsterdamse straatbeeld. De mandir staat aan de Saaftingestraat 32.

Rijst en brood (in de vorm van *roti*, *chapati* of *nan*) vormen voor Hindostanen het hoofdvoedsel. Tegenwoordig zien we overigens dat rijst ook steeds meer ingang vindt in de Westerse keuken. Winkels bieden een keur van rijstsoorten aan: langkorrelig, rondkorrelig, kleefrijst, wilde rijst en nog veel meer soorten. Laten we even stilstaan bij ons dagelijks hoofdvoedsel.

Rijst, ons dagelijks vo

Seetha Kandhai-Orie

Rijst is één van de oudste graangewassen ter wereld, die reeds vele duizenden jaren geleden in China en India werd geteeld. In Azië, dat goed is voor negentig procent van de wereldproductie van rijst, geschiedt de teelt op vele plaatsen nog steeds op dezelfde wijze als duizenden jaren geleden. Rijst als graanproduct is door handelaren, soldaten en zeelui over de hele wereld verspreid. Over de rijstteelt in Suriname kunnen vele ouderen onder ons, die voor hun komst naar Nederland actief hebben deelgenomen aan de rijstproductie, meepraten. In de hindoetraditie heeft rijst een belangrijke symboolfunctie en is als zodanig een onmisbaar element bij religieuze ceremonieën. Rijst wordt gezien als rein. Bij de huwelijksceremonie, bijvoorbeeld, wordt gepofte rijst (*lava*) in het vuur uitgestrooid. Dit geldt als een geluksbrengende ritus. Ook bij zegeningen (*ashirvad*) wordt rijst gebruikt. Hoe oud het gebruik van rijst is, blijkt uit de volgende citaten uit de *Veda's*:

... Aan Agni, Heer van het huis, offert hij een cake van zwarte rijst op acht potscherven ...

... Aan Savitr, een cake van snelgroeiende rijst op 12 potscherven ...

... Aan Brhaspatie, Heer van de spraak, een offerande van wilde rijst ...

De teelt

De rijstplant heeft veel water nodig. Voordat de apart gekweekte plantjes worden uitgezet, moet de grond worden bewerkt. De rijstvelden worden bevloeid met het water van vele kanalen en sloten. Kleine dammen zorgen ervoor dat het water op het veld blijft staan. Wanneer de grond goed modderig is geworden, wordt het veld omgeploegd, zodat er zuurstof in de grond komt. Daarna worden de rijstplantjes geplant en vervolgens wordt het land weer onder water gezet. Niet alleen vlakke stukken land zijn geschikt voor de rijstteelt, ook berg- of heuvelhellingen. De hellingen worden trapvormig bewerkt, zodat er terrassen ontstaan waarop rijstvelden kunnen worden gemaakt. De scheuten worden op voldoende afstand van elkaar in een rechte rij geplant. Door het vele water kan er geen onkruid groeien. Er wordt steeds 'voedwater' op de akker bijgedaan, totdat de aren zich gaan vormen. Daarna verdampt het water door zon en wind, terwijl de aren ondertussen rijpen. In rijke landen geschiedt de hele teelt machinaal; in arme landen wordt vrijwel elke fase handmatig uitgevoerd. Met name het oogsten is zeer zwaar werk. De boeren snijden de halmen met een sikkel af en binden deze samen in grote bossen. De samengebonden aren worden vervolgens per buffel, kar of te voet naar het dorp of de stad vervoerd.

De bewerking

De rijsthalmen worden tegen een stenen wals geslagen om de korrels van de aren te scheiden. De rijstkafjes worden dan met een stamper van de korrels gescheiden, waarna de rijst in een platte mand (*sup* of *supela*) wordt gelegd. De korrels en het kaf worden omhoog gegooid; het kaf wordt weggeblazen en de korrels worden weer in de mand opgevangen. Ongepelde rijst (*padi*) is bruin. Het kafvliesomhulsel bevat veel vitamine B. Na de eerste bewerking (stampen en wannen) blijft zilvervliesrijst over. Deze is vitaminerijk vanwege het dunne omhulsel dat er nog omheen zit. In de pelmolen

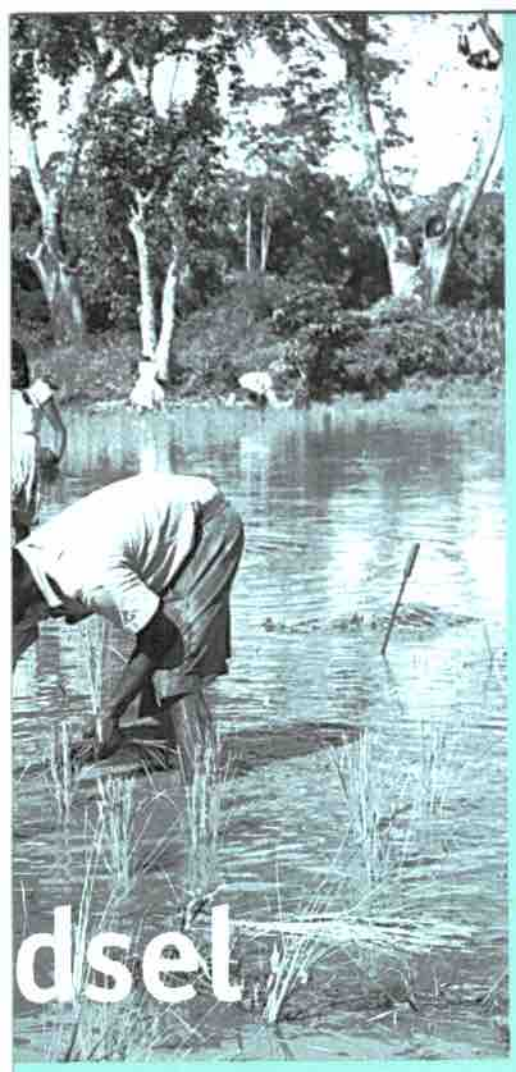

wordt het omhulsel weggeslepen, waardoor er een witte rijstkorrel overblijft zonder veel voedingswaarde. Van de halmen worden manden, matten en hoeden gemaakt. Beschadigde rijstkorrels worden fijngemalen tot meel. Hiervan worden koeken, deegwaren, rijstwijn en gezichtspoeder gemaakt. Het kaf dient als veevoer.

Vele soorten

Er zijn zo veel soorten rijst, dat het ondoenlijk is om ze allemaal te noemen. Elke rijstsoort heeft zijn eigen bewerkingsmethode. Eén van de meest bekende soorten langkorrelige rijst is *Basmati*. Deze rijst wordt in Punjab, Noord-India, geteeld. Dit gebied kent een volmaakt evenwicht tussen lucht, water en grond, zodat de ultieme *Basmati* kan worden verbouwd. Basmatirijst heeft als eigenschap dat de korrel bij vochtopname niet dikker wordt, maar langer. Een andere langkorrelige rijst is *Pandan*, die in het noordoosten van Thailand wordt verbouwd. Kenmerkend voor deze rijstsoort is de bijzondere geur, afkomstig van het pandanblad. Tijdens het groeiproces wordt de geur van dit blad via de wortels opgenomen. Bij het koken komt deze geur weer vrij. In Azië is pandanrijst een delicatesse die bij feestelijke gelegenheden wordt opgediend. Kortkorrelige rijst is meestal kleefrijst. Ook hiervan zijn er vele soorten. Kleefrijst wordt over het algemeen gebruikt voor zoete gerechten en alcoholbereiding.

De bereiding

Het is aan te raden rijst voor het koken te wassen. Na het slijpen blijft namelijk zetmeelachtig poeder op de rijstkorrel achter, waardoor de rijst kan gaan kleven. Voorts kan men er ook niet altijd van op aan dat overal alle hygiënische voorschriften in acht worden genomen. In de rijst kunnen onvolkomenheden worden aangetroffen als steentjes, stro of ongeslepen rijstkorrels. Rijst wordt met water aan de kook gebracht, op het fornuis of in de elektrische rijstkoker. Voor het meten van de hoeveelheid water kunnen verschillende methoden worden gebruikt, zoals één kan water op één kan rijst. Of de vingerkootjesmethode, waarbij de hoeveelheid rijst aan de hand van een vingerkootje wordt gemeten en even zoveel water erbij wordt gevoegd. Zilvervliesrijst heeft meer water en een langere kooktijd nodig. De houdbaarheid van gepelde rijst is ongeveer drie jaar, waarbij er wel rekening mee moet worden gehouden dat oudere rijst meer water nodig heeft. De rijst is gaar als de korrels droog en zacht aanvoelen. Aangekoekte rijst onder in de pan kan in de zon worden gedroogd, gefrituurd en als borrelhapje worden genuttigd.

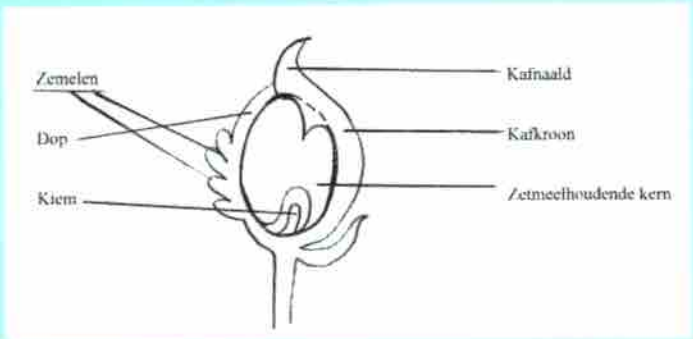

ENKELE RECEPTEN:

Pilav met erwten

Benodigdheden: 2 eetlepels boter of ghi; peper of paprika naar smaak; 1 eetlepel gehakte verse gember; 1 halve ui, fijngesneden; 4 kardemompeulen (groene); 4 kruidnagels; 1 stokje kaneel; 1 kop witte rijst; 1 kop verse doperwten; eventueel een theelepel kurkuma (haldi); zout naar smaak; 2 koppen water

Smelt de boter in een grote pan en fruit de uien, peper, gember, kardemompeulen, kruidnagels en kaneel tot de uien zacht zijn. Doe de rijst erbij. Blijf roeren tot alle rijstkorrels omgeven zijn door het botermengsel. Doe de doperwten erbij en eventueel de kurkuma. Bak het mengsel 5 minuten op zacht vuur en doe daarna het water en zout erbij. Breng het geheel aan de kook en laat het op een zacht vuur tot de rijst gaar is.

Groenten-biryani

Benodigdheden: 1 kop in blokjes gesneden aubergine; 1 kop in blokjes gesneden wortel; 1 kop verse doperwten; 1 kop bloemkoolroosjes; 1 fijngehakte ui; 1 fijngehakt teentje knoflook; 1 grote in blokjes gesneden tomaat; peper naar smaak; 2 eetlepels boter of ghi; 4 kruidnagelen; 4 kardemompeulen (groene); 1 stokje kaneel; 2 koppen rijst; zout naar smaak; 4 koppen water

Doe de boter in een pan en voeg de ui, knoflook en peper erbij. Bak de kruiden goudbruin. Doe daarna de kruidnagelen, kardemompeulen en de kaneelstok erbij. Even goed warm laten worden. Doe vervolgens de tomaat erbij en laat alles op een zacht vuur gaar worden tot er een tomatensaus ontstaat. Doe de rijst erbij en meng het geheel goed. Doe daarna de groenten erbij. Alles weer goed mengen. Doe vervolgens het water erbij. Breng dit aan de kook en laat de *biryani* ongeveer 20 minuten op een zacht vuur. Bij de *biryani* past gewone yoghurt en een *chutney*.

Showbizz

Indiase Yukta Mookhey, Miss World 1999

Iedereen weet dat Aziaten goed zijn in wiskunde, in het behalen van doctor titels en vooral in het verdienen van geld. Maar de laatste jaren hebben zij een nieuwe reputatie erbij. En wel het creëren van adembenemende schoonheden. Terwijl Aziatische mannen bekend staan om hun dunne benen, vette buikjes en baarden, blijkt de schoonheid van Aziatische vrouwen de laatste tijd de wereld te veroveren. In zes jaar tijd heeft Miss India tot drie keer toe de Miss World-verkiezing gewonnen. In 1994 was het Aishwariya Rai, in 1997 presteerde Diana Hayden het, en in 1999 pakte Yukta Mookhey de eretitel als wereldvrouw. Zonder hakken en zonder kroon is Yukta 1,83. Drie dagen na haar overwinning had zij in Mumbai een gesprek met Raj Kaushad.

Persoonlijkheid

In haar jeugd was de schoonheidskoningin zeker niet het mooiste meisje op school. Ze was eerder jongensachtig, had kort haar en een beugel. Maar ze was één van de slimste kinderen. Ze scoorde in alle vakken op school goed. Hetzelfde gold voor de extra buitenschoolse lessen, zoals spreken in het openbaar, zingen en essays schrijven. Met haar broer krijgt ze les in Indiase klassieke muziek. Maar ze houdt ook van moderne westerse popmuziek. Met name de klanken van Eric Clapton, Richard Marks en Elton John kunnen haar bekoren. Volgens Yukta draait het bij dit soort verkiezingen niet alleen om schoonheid, maar nog meer om persoonlijkheid. Alle deelneemsters waren adembenemend mooi. Zelf denkt ze dat haar sterkste punten haar zelfvertrouwen, natuurlijk haar lengte en haar warme en eerlijke sociale persoonlijkheid zijn. Volgens haar wordt in de pers onterecht een beeld gecreëerd alsof het haat en nijd tussen de deelneemsters onderling zou zijn. Dat is helemaal niet het geval, er heerst juist een goede vriendschappelijke sfeer. Yukta ziet haar overwinning als de ultieme beloning voor haar moeite. Want ze heeft hard gewerkt om dit te bereiken.

Steun van ouders

Als jong meisje was Yukta reeds gefascineerd door het idee om een bekende persoonlijkheid te worden. Dus, toen ze in 1998 de advertenties in de kranten zag voor de Miss India verkiezing, vulde ze het aanmeldingsformulier in. Ze werd geselecteerd, hoewel ze geen ervaring had als model. Uiteindelijk won ze de verkiezing en begon daarna te trainen voor de Miss World titel. Haar ouders vonden haar interesse in schoonheidswedstrijden in eerste instantie maar niks. Ze vonden haar maar een tiener met naïeve dromen. Maar gaandeweg realiseerden zij zich dat hun dochter zich tot een zelfbewuste vrouw had ontwikkeld en uiteindelijk steunden zij haar keuze. Yukta: "Toen ik gewonnen had, waren zij heel blij en zeer trots op mij. Zelfs mijn oma was erbij, met tranende ogen. Het was een onvergetelijk moment."

Lekker eten

De schoonheidskoningin ziet als één van haar slechte kanten haar liefde voor eten. "Als ik mocht eten wat ik wilde, zou ik misschien wel veranderen in een vette koe. Ik hou van oefeningen, maar niet van diëten." Volgens haar kan niemand in India een dieet aan, want het eten is te lekker. Denk maar aan kip met pittige *massala* (kerrie) gebakken in boter, of zoete gerechten als *rasmalai, rasgulla, gulab jamun* en *gajar ka halwa.*

Een nieuwe Bollywoodster?

Yukta ziet best wel wat in acteren. Maar of ze net als de vorige winnaressen in Hindostaanse films gaat spelen, weet ze nog niet. Er zijn best veel opties die ze kan overwegen en ze wil niet direct alles pakken wat ze op haar weg tegenkomt. Acteren sluit ze niet uit, maar dan niet in een passieve rol of als showgirl. Ze zou graag een sterke, inhoudelijke rol willen neerzetten.

Bron: Snoop Magazine, januari 2000

De grote favoriet: Hrithik Roshan

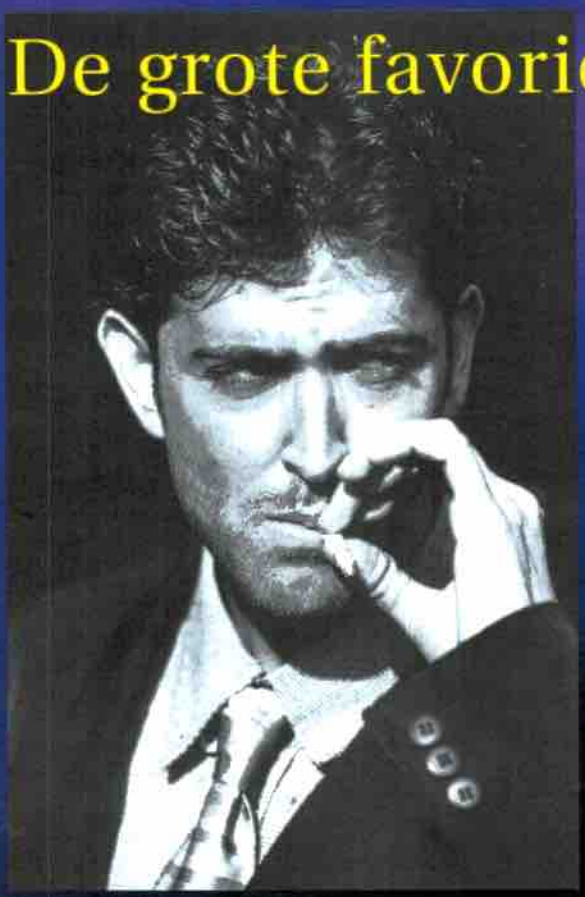

In deze tijd van grote en roemrijke popsterren is het Hrithik Roshan die de magische kracht heeft om een groot deel van het publiek te betoveren. En hij benut zijn charisma, zijn kracht als filmster en dat ene bijzondere, waar je niet direct de vinger op kan leggen, heel goed. Vanaf het witte doek is hij niet alleen in staat zijn invloed uit te oefenen op de vrouwen. Het is wel zo dat zowel oudere dames als tienermeisjes hem zien als "The Next Best Thing". Maar niet alleen zij, want de beste filmproducenten, vanaf Subhash Ghai tot Vinod Chopra, Sooraj Barjatya en Karan Johar, hebben hem aangewezen als dé volgende ster. Echter, alles heeft een schaduwzijde. Daar is geen twijfel over mogelijk. *Kaho Naa ...: Pyaar Hai* is de grootste hit van het jaar tot nu toe. Maar de feeststemming is ietwat getemperd door het feit dat Hrithik's vader, Rakesh Roshan, het slachtoffer van een schietpartij is geworden. Hij heeft een riskante bypass operatie moeten ondergaan. Tijdens zijn gesprek met Jitesh Pillai is Hrithik dan ook enigszins terneergeslagen, ondanks alle roem.

Verdriet

Hij heeft veel steunbetuigingen ontvangen na de beschieting van zijn vader. Soms heeft hij het idee dat hij het niet allemaal zelf beleeft. Ergens heeft hij het gevoel dat zijn rol in de film de oorzaak is van de aanslag op zijn vader. Dat is moeilijk te verwerken. Zijn vader die bijna het leven verloor door zijn daden. "Tijdens een dansrepetitie, zag ik mijzelf even in de spiegel. Ik lachte. Een schok ging door mij heen. Ik liep toen gewoon weg van daar. Ik schaamde mij voor mijzelf. Mijn vader was aan het lijden door mij en ik was aan het lachen. Het is zo vreemd, het werk dat mij zoveel genot schenkt, is nu de oorzaak van mijn verdriet." Vroeger had hij het gevoel dat het filmbedrijf een fantastische wereld was om in te leven. Hrithik geloofde toen dat er goedheid leefde in iedereen. Vandaag is hij daar niet meer zo zeker van. Zijn wereld is nu beperkt tot degenen van wie hij houdt. Hij weet niet meer wie hij kan vertrouwen. Hij hoopt wel dat hij zijn geloof uit het verleden weer terug kan krijgen. Want alleen dan zal hij een beter leven kunnen leiden. "Al het gezwoeg en alle toewijding, wordt nu overschaduwd door het schietincident. Ik ben mijn geloof in de goedheid van mensen aan het verliezen. Ik kan mij niet voorstellen dat zoiets kan gebeuren met zo'n onschuldig mens als mijn vader. Ik voel mij machteloos, ik kan niet eens mijn woede uiten. Hoewel ik niet ingestort ben of een traan gelaten heb, voel ik alsof iets mijn innerlijk heeft verscheurd. Op een gegeven moment, heb ik zelfs al mijn motivatie voor de filmwereld verloren. Maar mijn beste vrienden hebben mij de realiteit laten zien."

Terugvechten

Het leven gaat door. Maar Hrithik neemt zich voor de daders niet uit het oog te verliezen. Hij gelooft namelijk dat de hele kwestie door zuivere jaloezie is ingegeven. Het heeft er alle schijn van dat iemand hem zijn successen niet gunt. Het kan iemand zijn uit de filmwereld. Een paar van zijn regisseurs kregen telefoontjes in de trant van "Neem Hrithik Roshan niet aan." Iemand was er duidelijk op uit zijn carrière te ruïneren. Toen besloot hij terug te vechten. "Ik zal de top halen. Terugkijken naar het verleden is voorbij." Gelukkig zijn er veel films waarin hij kan optreden. En er is een flink aantal filmproducenten dat met hem wil werken. Hij heeft nog geen contract getekend voor de volgende projecten van Karan Johar en Farah Khan. Maar er wordt over gesproken en zodra zij hun eindscenario af hebben, zal daar meer over bekend worden. Hrithik's vader is erg blij voor hem en natuurlijk ook trots. Maar op een bepaalde manier heeft de schietpartij zijn trots als vader getemperd. *Kaho Naa... Pyaar Hai* is de grootste hit van zijn carrière. Maar toen het tijd werd om van zijn succes te genieten en wat rust te nemen, werd hij onder vuur genomen.

Altijd zoon van Rakesh Roshan

Hrithik ziet zijn vader als een echte held. "Ondanks een kogel in zijn borst en in zijn arm ging hij naar de politie, in plaats van direct naar het ziekenhuis te rijden. Hij hield de aanvallers scherp in het oog, bleef hun bewegingen volgen, waardoor hij de regen van kogels kon ontwijken. Hij sprak zelfs met mij via een mobiele telefoon, en vertelde mij dat alles met hem OK was. Zelfs toen hij de operatiekamer werd ingereden, grapte hij over het

opnemen van een vakantiedag." Hrithik geeft lachend toe dat hij zijn vader nooit zal kunnen overtreffen. Deze heeft veel successen behaald en veel bewondering afgedwongen. Telkens wanneer hij dacht dat de mensen hem niet meer als de zoon van Rakesh Roshan zagen, stond zijn vader opeens weer boven hem. "Ik zal altijd bekend blijven als zijn zoon."

Talent of sekssymbool

De roddels gaan dat een paar van de grote acteurs de kriebels hebben van Hrithik's succes. Op de vraag hoe de filmwereld tegenover zijn successen staat, vooral de helden, zoals Salman Khan die hem heeft gestimuleerd om door te zetten, reageert hij als volgt: "Salman was net als een broer voor mij. Terwijl iedereen haast de moed opgaf, bleef hij erin geloven dat ik een ster zou worden. Iedereen is aardig geweest. Uday is zo tevreden over mij, dat zijn gezicht steeds een brede grijns vertoont." Ook Fardeen Khan en Abhishek Bachchan wensten hem geluk toe.

Voor zijn rol in de superhit-film *Kaho Naa...Pyaar Hai* zou Hrithik zichzelf op een schaal van tien, het cijfer vijf geven. Het kostte hem heel veel moeite om twee verschillende karakters neer te zetten. En hij was vastbesloten om de ene niet tot een kneus te maken en de andere tot een superheld. Maar de verschillen waren heel klein. Daardoor moest hij hard werken aan bewegingen, gebaren, gedrag, expressie en stemgeluid. Zijn vader heeft indertijd de film zodanig aangepast dat het bij zijn zoon paste. Maar toch vindt Hrithik dat *Kaho Naa... Pyaar Hai* een goede film is geworden, ongeacht het feit dat hij hierin zijn debuut heeft gemaakt. In het algemeen heeft datgene wat de hoofdrolspeler in film doet, niet veel te maken met het debuut van de acteur. "Mijn rol lag exact binnen de parameters van deze film."

Als hij zichzelf zou moeten identificeren met de twee karakters uit de film, dan geeft hij de voorkeur aan de bescheiden Rohit boven de oproerige Raj. "Ik lijk meer op Rohit. Verlegen en bescheiden. Ik ben geen versierder zoals Raj. Ik kleed mij niet zoals hij. Ik ben verlegen in het openbaar. Ik ben niet zo gesteld op mijn uiterlijk." Maar hoe zit het dan, Hrithik is toch

het nieuwste fotomodel met zijn adonis uiterlijk? "Ik weet dat ik er leuk uit zie vanuit bepaalde gezichtspunten. Ik moet er voor werken om er goed uit te zien. Kijk eens goed naar mij. Zie ik eruit als een sekssymbool of een fotomodel? Het komt gewoon doordat mijn vader mij heeft gepresenteerd als een droom. O god, waar ben ik mee bezig? Ik zal worden afgeslacht als ik niet goed speel in mijn toekomstige films."

Succes naar hoofd gestegen?

Het was een hele prestatie om *Kaho Naa...Pyaar Hai* tegelijkertijd te lanceren met grote films als Aamir Khan's *Mela* en Shah Rukh Khan's film *Phir Bhi Dil Hai Hindustani*. En het werd een superhit! Hrithik denkt dat zijn vader wel opgelucht moet zijn geweest. Hij kreeg namelijk te horen dat hij als het ware op zelfmoord aanstuurde om de film tegelijk in première te laten gaan met zulke sterke concurrentie. Is het succes hem misschien naar zijn hoofd gestegen? "Nee, helemaal niet. Ik herinner mij een promotie-bezoek in Delhi. De meisjes werden hysterisch. Ik werd haast aangevallen. Op dat moment voelde ik mij als een ster. Mijn lichaamstaal veranderde. Ik begon te poseren. Ik begon de boel te belazeren, ik voelde mij als iemand anders. Toen leek het eventjes alsof mijn ouders uit de verte naar mij keken. Ik werd teruggeworpen in de realiteit. Dit was niet mijn echte ik. Vanaf dat moment begreep ik pas goed wat mensen bedoelen wanneer zij zeggen dat een ster worden je verandert. Maar alleen mensen met weinig zelfvertrouwen veranderen."

Zijn vriendin Sussanne hoeft zich, wat hem betreft, niet onzeker te voelen door de vleierijen van de vele fans. "Ik zou geen relatie aangaan, als ik de persoon op wie ik verliefd ben, niet trouw zou kunnen zijn. Verliefd zijn betekent het vormen van een verbond, ergens aan hechten en samen groeien." Van onzekerheid heeft Hrithik Roshan geen last. "Ik kreeg te horen dat lichte ogen een probleem zijn, dat ik te mager was, dat mijn stem niet goed was, dat ik een lange neus had. Gelukkig, heb ik dat allemaal overwonnen. Misschien lach ik niet als laatste, maar ik heb uiteindelijk een lach op mijn gezicht." Het enige waar hij nog mee moet leren leven is de triestheid die de aanval op zijn vader in zijn dromen heeft teweeggebracht.

Bron: Filmfare, maart 2000

CD-releases top 5

Dulhan Hum Le Jayenge

Muziek: Himesh Reshammiya

Acht muzikale nummers van vrijwel alle bekende zangers uit India. De makers van deze film, Baba Films, gaven ons voor deze film superhits als Pyar To Hona Hi Tha en JSHQ. Ook Dulhan Hum Le Jayenge is veelbelovend en heel waarschijnlijk een superhit.

Hum To Mohabbat Karega

Muziek: Anu Malik

Bobby Deol en Karishma Kapoor spelen de hoofdrollen in deze romantische thriller. Ook de muziek laat je lekker trillen. Tere Aagay Peechey, Lehliya en de titelsong van deze film zijn leuk en in de stijl van Anu Malik.

Chal Mere Bhai

Muziek: Anand Milind

De naam, de director en de cast bieden alle ingrediënten voor een komedie. De liederen zijn leuk en vlot. De titelsong is gezongen door de acteurs zelf : Salman Khan en Sanjay Dutt. Andere nummers op de CD zijn van Udit Narayan, Sanu Nigam, Abhijeet en Alila J.

Hera Pheri

Muziek: Anu Malik

Eén actrice, twee acteurs en drie producers maken dit album driedubbel goed. Het liedje Nujhse Milti Hai is prachtig; Udit Narayan en Alila Jagnik op hun best. Tun Tunail Tun (muziek Bally Sagoo) is een goede dancemix.

Jaan

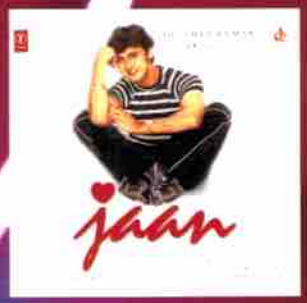

Muziek: Nikhil-Vinay

Jaan is, net als de titel, hartverwarmend met acht romantische kaarslichtliedjes. Het album, geheel gezongen door Sanu Nigam, is in de stijl die alleen Sanu ons kan geven.

Met dank aan: Ram's Videotheek & Music Centre
Beeklaan 277-279, 2562 AH Den Haag
Tel. 070 - 360 54 14 • Fax 070 364 32 00

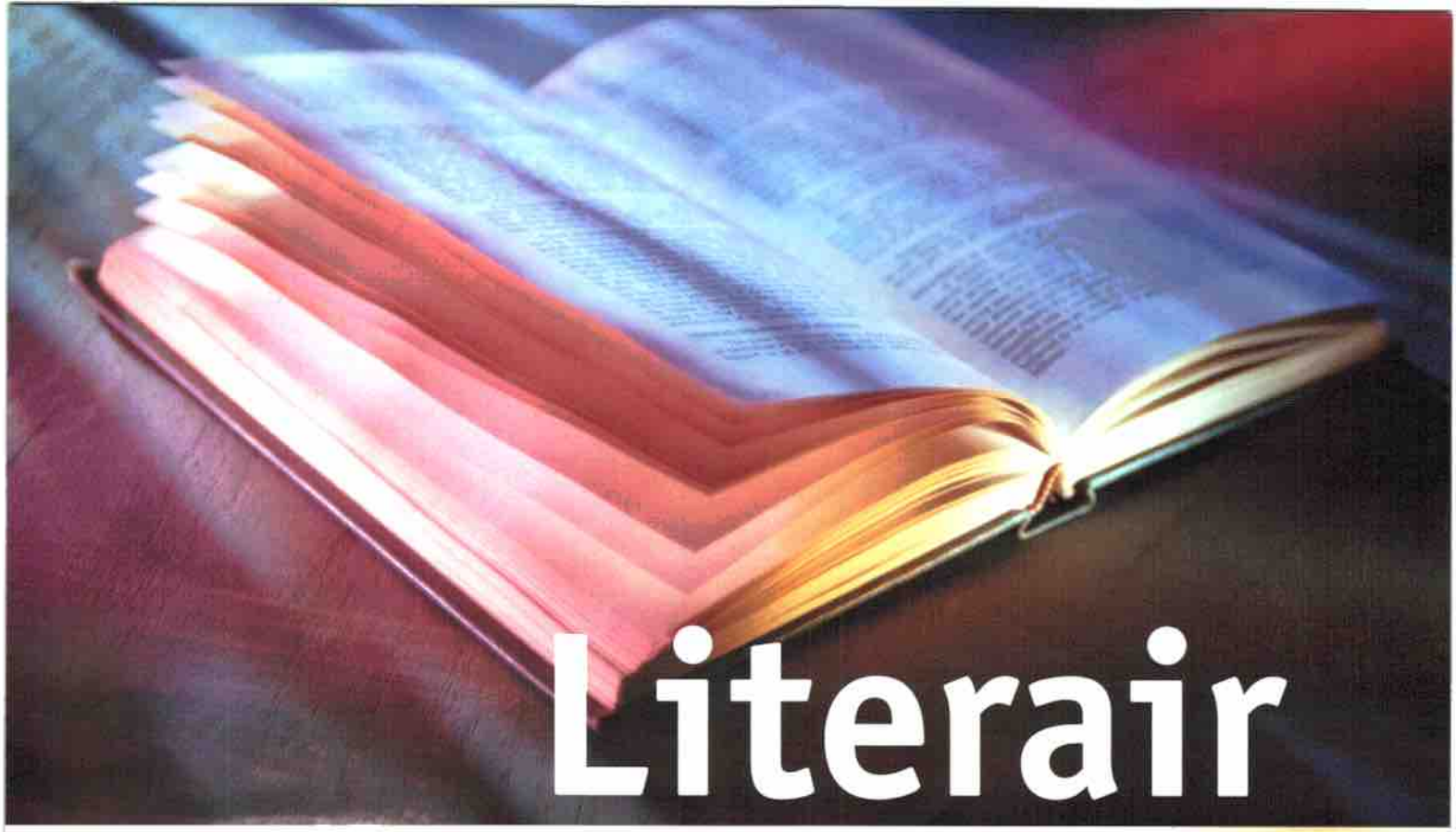

Literair

In een land waar veel mensen in- en uitstroomden, moeten haast wel veel verhalen ontstaan. Door de geschiedenis heen telt Suriname een verscheidenheid aan etniciteiten, waaronder Creolen, Hindostanen, Javanen, Chinezen, Joden, Nederlanders, Libanezen. Zoveel verschillende mensen, zoveel verschillende opvattingen over land, bevolking en geschiedenis. Naast hun geloof brachten deze groepen ook een schat aan cultuur mee. De orale verteltraditie is bij vele terug te vinden. Geschreven literatuur ontwikkelde zich pas later. Jammer dat een land als Suriname nauwelijks literatuuronderwijs kende. Het was onder andere Michiel van Kempen die, als docent Nederlands, verandering daarin bracht. Inmiddels geldt hij als dé Suriname-specialist als het gaat om literatuur. Zijn *Spiegel van de Surinaamse poëzie* is een standaardwerk en weldra zal zijn nieuwste werk *Mama Sranan, 200 jaar Surinaamse verhaalkunst*, daaraan worden toegevoegd.

Hoewel velen Van Kempen kennen als een criticus met een scherpe pen, die weinig heel liet van boeken en hun auteurs, heeft zijn liefde voor de Surinaamse literatuur ook veel positiefs opgeleverd. Zijn drang om informatie over Surinaamse schrijvers en hun werken te categoriseren en voor het nageslacht te bewaren, heeft enkele boekwerken opgeleverd die het land ook voor derden zichtbaar maakt. Immers, aan de hand van de literatuur krijgt men kennis over het land en zijn geschiedenis. In het geval van Suriname is dat een bonte mengeling van verschillende orale tradities, nostalgische verhalen, migrantenliteratuur en de Noordzee-blues. Van Kempen heeft getracht sentimenten via de vertel- en schrijfkunst te conserveren. Hierbij is de originele vorm van de verhalen geen geweld aangedaan. Het op schrift stellen van orale uitingen is lastig. Soms ook te fragmentarisch om te begrijpen en zeker niet geschikt om eens lekker te lezen. In dit geval is dat niet zo erg. Het feit dat dit boekwerk een schat aan materiaal over schrijvers en verhalen bevat, die tezamen een licht werpen op Suriname, is waardevol. De auteur heeft gekozen voor diegenen, die hun lot definitief aan Suriname hebben verbonden. Een ietwat vage omschrijving, maar wel hanteerbaar om een en ander te kunnen afbakenen. Reisverslagen van passanten, bijvoorbeeld, rekent Van Kempen tot de koloniale Nederlandse literatuur en derhalve niet geschikt voor deze bloemlezing. Wel zijn er in *Mama Sranan* verhalen te vinden van planters die zich definitief in Suriname vestigden. De afschaffing van de slavernij, de herontdekking en herwaardering van de eigen cultuur zorgen voor een nieuwe stroom van verhalen met de groep Wi Egi Sani, maar vooral Anton de Kom, als de bekendste voorgangers. *Wij Slaven van Suriname* is onlangs opnieuw uitgegeven en is thans niet meer weg te denken uit de Surinaamse geschiedenis.

Verschillende bevolkingsgroepen, verschillende culturen. In de literatuur zie je gedetailleerde beschrijvingen van de verschillende aspecten uit de onderscheiden culturen. Een zekere mate van nostalgie is herkenbaar. Zoals in *Kīla* van Shrinivasi. De beschrijvingen van Hindostaans eten, van herkenbare verwijzingen naar typische eigenheden, van het Sarnami gelardeerd met Nederlandse woorden, zijn haast liefkozend. Bij de Creolen zijn er vele bekende namen, zoals Trefossa, Michaël Slory, Dobru. Dobru en Nel Bradley gaven met hun proza ook impulsen aan de opwaardering van het *Sranantongo*.
In de migrantenliteratuur van schrijvers als Leo Ferrier, Bea Vianen, Edgar Cairo en Astrid Roemer komt de nostalgie in al zijn toonaarden voor.

Later zien we ook andersoortige romans, zoals de historische romans van Cynthia McLeod en recentelijk van Clark Accord. Onder de migranten waren er ook die een opleving van het *Sarnami* nastreefden. Met name Jit Narain, Rabin Baldewsingh en Chitra Gajadin verrichten veel inspanningen om de taal op de literaire kaart te krijgen. Baldewsingh schreef het eerste boek in het *Sarnami*. Dit proces is gestokt en het *Sarnami* heeft nooit die erkenning gekregen die het verdient. Hindi lijkt nog steeds de geliefde voertaal. Dat is niet verwonderlijk voor een volk dat zich op India oriënteert als het gaat om afkomst en cultuur en overal schooltjes opricht om Hindilessen te verzorgen. Dit, om te voorkomen dat kinderen die in Nederland opgroeien, 'hun' taal en daarmee hun cultuur vergeten. Misschien dat een nieuwe gene-

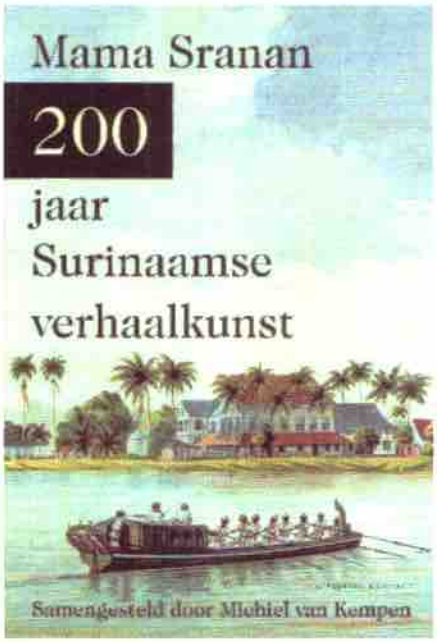

ratie schrijvers weer impulsen zal geven aan het *Sarnami*. In ieder geval heeft Michiel van Kempen met het uitbrengen van zijn boek Suriname en zijn schrijvers zichtbaar gemaakt, ook voor diegenen die in Nederland opgroeien.

Mama Sranan, 200 jaar Surinaamse verhaalkunst - Michiel van Kempen, uitgeverij Contact, f 89,90.

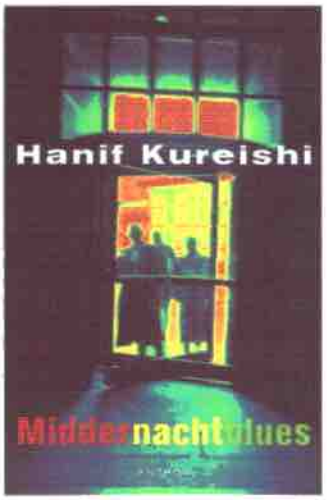

Iemand die deel uitmaakt van de migrantenschrijvers in Engeland, is Hanif Kureishi (hij is echter geboren en getogen in Kent). Deze Brits-Pakistaanse schrijver, die bekend werd als scenarioschrijver en later als auteur van *De Boeddha van de buitenwijk* - waarvoor hij de Whitbread Prize won - en *Intimiteit* en *Liefde in tijden van weemoed*, bracht onlangs de verhalenbundel *Middernachtblues* uit. Een bundel met korte en lange verhalen die allemaal menselijke relaties behandelen. Terwijl *De Boedhha van de buitenwijk* eindeloos leek - de schrijver had het aantal pagina's van het boek makkelijk kunnen terugbrengen - lijken sommige verhalen in deze bundel te kort of eindigen onbevredigend. De verhalen kenmerken zich door man-vrouw relaties, vaak buitenechtelijke, waarbij partijen worstelen met allerlei vragen. Het leven vraagt offers en soms leidt dat tot een beter bestaan, soms tot een neerwaartse spiraal van twijfel en ongeluk. De levensvragen over hoe nu verder en met wie is actueel in een tijd waar waarden en normen zijn ontdaan van hun vanzelfsprekendheid. De auteur weet de nervositeit van het grootsteedse leven goed weer te geven. Seks, drugs en muziek vormen vaste ingrediënten. Vaak leidt deze combinatie tot een energiek leven vol spanning en avontuur, andere keren is het een vlucht uit de realiteit, die zich kenmerkt door doelloosheid en verliederlijking.

Middernachtblues, Hanif Kureishi, Uitgeverij Anthos, ISBN 90 41404260, f 39,90

De serie Levensbeschouwingen is in eerste instantie ontwikkeld voor de hoogste klassen van HAVO en VWO. Deze serie is ook interessant voor iedereen die meer wil weten over Oosterse levensbeschouwingen.
In deze reeks zijn verschenen: *Indiase levensbeschouwing* en *Chinese Levensbeschouwing*, beide van de hand van dr. Ton Vink. Terecht schreef Hari Rambaran, Hinfor Informatie & Adviesbureau, over deze boeken:
"... de boeken nodigen uit om gelezen te worden. Mooie kleuren en een schitterende indeling. (...) Ik (heb) zelden een boek over 'het hindoeïsme' gezien waar ik het zo roerend mee eens ben. Vooral de vragen en de

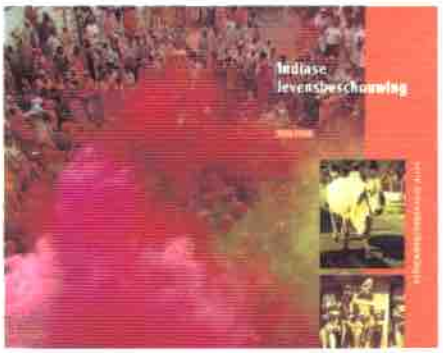

opdrachten maken dat dit boek op scholen en op andere opleidingen (culturele educatie, opleiding geestelijken en leraren) prima gebruikt kan worden. De boeken zijn gewoon af."

Indiase Levensbeschouwing, dr. Ton Vink, Uitgeverij Damon ISBN 90-5573-090-4, 96 pag., f 21,50

Chinese Levensbeschouwing, dr. Ton Vink, Uitgeverij Damon ISBN 90-5573-095-5, 64 pag., f 16,50

Culturele Agenda

ALMERE

Tentoonstelling
De Surinaamse Remy Jungerman verwerkt symbolen en tekens uit zijn eigen cultuur in allerlei installaties. Zijn tentoonstelling *Flattened toad force* is tot en met 18 juni te zien in De Paviljoens in Almere. Informatie: 036-5450400.

AMSTERDAM

KIT - TROPENINSTITUUT
Het Tropeninstituut Theater in Amsterdam presenteert in juni 2000 debatten, concerten en films met als titel *Baap re Baap!* Hindostanen over traditie en vernieuwing. *Baap re Baap* betekent vrij vertaald: oh jeetje!; oh vadertje! Het is een populaire Hindostaanse uitdrukking, waarmee wordt aangegeven dat er 'iets' aan de hand is. Eregast is de beroemde Indiase filmster en politica Shabana Azmi.
The Site, het infocafé voor jongeren in Amsterdam, organiseert op vrijdag 12 mei a.s. *De Armen van Shiva*, een '*talk and do show*' voor en door meiden en jonge vrouwen van Hindostaanse komaf.

Debatten (KIT)
Woensdag 14 juni, 20.30 uur. Kleine Zaal: *Tussen traditie en vernieuwing*
De journaliste en programmamaakster Usha Marhé geeft in een prikkelend statement haar visie op de vraag: Wat is modern, wat is westers? Hindostaanse meisjes die studeren, mondig zijn en een carrière plannen, worden vaak als verwesterd beschouwd. Mannen die hetzelfde doen worden als modern gezien. Meten met twee maten?

Vrijdag 23 juni, 20.30 uur. Kleine Zaal: *De emancipatie van de Hindostaanse vrouw*
Hoe denken mensen uit de Hindostaanse gemeenschap over de emancipatie van de vrouw, werken buitenshuis en het verdelen van zorgtaken? Van vrouwen wordt verwacht dat ze studeren. Dat staat 'goed' en het trekt de status van de familie omhoog. Maar...het is niet echt de bedoeling dat ze de opgedane kennis en vervaardigheden gebruiken. Vaak verwacht men dat ze zich, met de diploma in de hand, zich toch traditioneel en kritiekloos opstellen.

Concerten (KIT)
Zaterdag 17 juni, 20.30 uur. Grote Zaal: Droeh Nankoe
Muzikant en bandleider Droeh Nankoe brengt in diverse bezettingen o.a. klassieke Indiase muziek, baithak gana, hedendaagse mengvormen en mumbai dub.

Zaterdag 24 juni, 20.30 uur. Grote Zaal/ Marmeren Hal: Shiva Nova, de band onder leiding van de Brits-Indiase pianiste en componiste Priti Paintail geeft samen met zangeres Sangeeta (zeer geliefd vanwege haar Bollywood-repertoire) een spetterend optreden. Na afloop van het concert *Asian Dance Party* (hot in Londen!) in de schitterende Marmeren Hal.

Films (KIT)
Zondag 18 juni *The Godmother* (1999) met Shabana Azmi
Shabana Azmi die tien jaar geleden op het eerste Cinema India Festival te gast was, neemt een unieke plaats in de Indiase filmwereld. Sinds haar debuut als actrice in *Ankur* (1975) van Shyam Benegal heeft zij kans gezien om steeds in nieuwe en gedurfde films te spelen, zoals *Fire* en *Mrityudand*. Shabana Azmi speelde zowel in commerciële hindifilms als in de alternatieve 'Art' film. Ook is zij een van de weinige Indiase filmsterren die doorbrak in het buitenland. In het Tropeninstituut presenteert zij haar nieuwste film *The Godmother* uit 1999. Zij speelt de rol van een vrouw die uit minachting en woede voor haar lafhartige man zelf een maffiabaas wordt. Vóór de vertoning van *The Godmother* wordt Shabana Azmi geïnterviewd (aanvangstijd wordt nader bekend gemaakt)

Vrijdag 12 mei, 18.00 tot 20.00 uur: *De Armen van Shiva*
Vertoning van filmfragmenten van de hilarische Brits-Indiase televisie serie *Goodness Gracious*. Een aantal jonge meiden en vrouwen van Hindostaanse afkomst presenteert stellingen over jong zijn en zelfstandig keuzes maken. De discussie gaat over vragen als: Hoe staan hindoejongeren in de Nederlandse samenleving? Hoe gaan ze om met verschillen tussen culturen? Hoe gaan hindoejongeren om met strijdige belangen en botsende culturen? Kunnen jongeren op zaterdag gewoon gaan housen en op zondag een *puja* (tempeldienst) doen?
Meedoen aan de discussie? Bel naar Tara Jadnanansing, The Site: 020-5206080 of mail naar_tanjahad@hotmail.com

Concert
Stichting Saraswati Art organiseert op zondag 30 april om 15.00 uur een concertpodium voor jong talent. De mukanten Siddarth Krishna (*sitar*), Sandip Chatterjee (*santoor*), Amit Chatterjee (*tabla*), en Azad Santoe (*tanpura*) laten zien wat ze in huis hebben. De toegang bedraagt *f* 12,50. Het geheel vindt plaats in Cultureel Centrum Holendrecht, Holendrechtplein 37-38 in Amsterdam.

Festival
Op zondag 28 mei, zaterdag 3 juni en zondag 4 juni vindt eveneens in het Cultureel Centrum Holendrecht het *Festival of the Hindustani* plaats, georganiseerd door stichting Saraswati Arts. In verband met de herdenking van de Hindostaanse immigratie vinden er tal van activiteiten plaats met muziek, dans, theater, film en literatuur. Op de eerste dag zorgen Druh Nankoe en Nisha Krishna voor het muzikale gedeelte. Madan en dansgezelschap met 25 danseressen geven een wervelende show weg. Op 3 juni wordt het toneelstuk *Bagavat*

1902 opgevoerd. Daarnaast zijn er dansoptredens en een literatuurdag. Hindostaanse vrouwen vertellen over hun werk en positie. Tot slot treden op 4 juni op: Kelly Varma en Archana Soekhoe op met klassieke dans, Raj Mohan & Ensemble met muziek. Tevens is er volksmuziek door Vinod Rakhan. Ter afsluiting een lezing over de '*kantrakie*' (de contractanten).

Voorstelling
Op zondag 21 mei vindt er in het Tropeninstituut een bijzondere voorstelling plaats. De *Kalakar Straattheatergroep* uit India bestaande uit dansers, acrobaten, muzikanten en magiërs geven een voorstelling die uitermate geschikt is voor kinderen. Indien het weer het toelaat wordt de voorstelkling verplaatst naar buiten voor de ingang van het Tropeninstituut Theater. De straattheatergroep is in Nederland op uitnodiging van de ontwikkelingsorganisatie Simavi die haar 75-jarig bestaan viert met als motto: Geef voor water. Simavi heeft onlangs voor gezorgd dat in de artiesten- en sloppenwijk Katputli waar meer dan drieduizend artiesten wonen, een basisvoorziening kwam voor schoon drinkwater en sanitair. Kalakar zal het thema water op een originele wijze uitbeelden.
Tropeninstituut Theater, Linnaeusstraat 2, Amsterdam, Kleine Zaal, toegang: vrijwillige bijdrage. De voorstelling is geschikt voor kinderen vanaf 6 jaar.

Optreden
Voor het eerst in Nederland een spectaculaire *BHANGRA SHOW*. Bhangra Stars live from Punjab Academy of India. Twintig muzikanten en danseressen zullen een mix van volks- en moderne muziek en dans te horen en te zien geven. Zaterdag 27 mei v.a. 22.00 uur in MIRAGE 2000, Daniël Goedkoopstraat 1-3, Amsterdam. Toegang *f* 25,-. Informatie: tel. 020-6643814 of 06-53692954

DEN HAAG

Concert
De *King of Ghazals*, Pankaj Udhas, treedt op 14 mei op in de dr. Anton Philips zaal in Den Haag, dit keer zonder zijn broers Manhar en Nirmal. Het eenmalige optreden is in het kader van moederdag. De kaarten kosten /65, /85 of /100 gulden en zijn verkrijgbaar in de verschillende videotheken in Den Haag, Rotterdam, Zoetermeer en Amsterdam. De zaal is open om 18.00 uur en het concert begint om 19.00 uur.
Dr. Anton Philipszaal, Spuiplein 150, Den Haag. Informatie: 065 5544779 / 065 5500115.

Festival
Op 7 mei 2000 organiseert Theaterkring De Olifant het eerste Tagore Festival met Raj Mohan en Mala Kishoendajal en een gastoptreden van Raja Mushtaq Hussain. Festivals met dit concept worden wereldwijd al tientallen jaren gevierd onder de noemer *Ravindra Jayanti* (verjaardag van Rabindranath Tagore) en brengen voornamelijk de literaire werken van deze Indiase filosoof/ humanist voor het voetlicht. Rabindranath Tagore, geboren op 7 mei 1861 (H 7 augustus 1941), is de eerste Indiase Nobelprijswinnaar (voor zijn dichtbundel *Gitanjali*, 1913). Hij is in en buiten India beroemd geworden met zijn gedichten, toneelstukken, korte verhalen en novelles. Zijn werken zijn in het Nederlands vertaald door onder meer Henri Borel, Johan Molenaar en Frederik van Eeden. Verder componeerde hij veel van zijn teksten zelf. In zijn latere jaren gaf Tagore blijk van talent als schilder.

Het programma van zondag 7 mei ziet er als volgt uit:
De Indiase zanger Raja Mushtaq Hussain brengt in een gastoptreden een ode aan Tagore. De Hindostaanse zanger Raj Mohan brengt met zijn ensemble originele Bengaalse Tagore liederen ten gehore, aangevuld met eigen repertoire van zijn album "*Kaale Baadal*". Hierna volgt een drama: "*Het Skelet*". Toneelbewerking van een kort verhaal uit Tagore's bundel "*De Riviertrap*". Uitvoering: Mala Kishoendajal, Philip Mingguw, Remco Lodeweges (De Acteerstudio Den Haag). Vervolgens worden er gedichten uit onder meer *Gitanjali* voorgedragen door diverse mensen. Het programma wordt afgesloten met dans uit de *Bharata Natyam* die weliswaar niet Bengaals is, maar dezelfde kleur heeft als de Tagore folklore.
Plaats: Zwembadzaal Theater de Regentes, Weimarstraat 63, 070-3656515, Den Haag. Aanvang: 15.00 uur. (Zaal open 14.00 uur. Na aanvang programma geen toegang). Toegangsprijs: v.v. *f* 25,-. aan de poort *f* 30,-. Toegang vanaff 12 jaar. Voorverkoopadressen: Paloeloe, Paul Krugerlaan 204 Den Haag (070-4274991), Haagstad Radio, Beeklaan 162, Den Haag (07- 3644690).

NIJMEGEN

Presentatie
Presentatie door Mansukh Patel en Savitri MacCuish op 21 mei tijdens *Het Mysterie van het Licht*. Dan vindt ook de première plaats van de Bhagavad Gita filmserie; er is muziek, Indiase dans en een kleine versnapering. De titel *Het Mysterie van het Licht* refereert naar de lezing van Mansukh over zijn jeugd die gekenmerkt werd door spiritualiteit. Zijn ouders leerden hem te begrijpen dat de tragedies en beproevingen van het leven een ieder naar het hoogste doel willen leiden en ons zeker niet willen afschrikken. Soms lijkt het leven een slagveld, wanneer men vecht tegen wanhoop, twijfel, kwaadheid, eenzaamheid, verdriet of angst. Toch ligt er diep van binnen een enorm reservoir aan kracht stil te wachten totdat het aangesproken wordt. 'In feite gaan we in onze zoektocht zover van huis dat we vergeten te kijken op de meest voor de hand liggende plaats B in onszelf. Neem daarom dagelijks, temidden van alle drukte, even de tijd om een kaars aan te steken en stil te staan bij wie je werkelijk bent. Je draagt een licht in je dat helderder is dan het grootste licht in dit heelal', aldus Mansukh.
Het programma wordt gehouden in de Vereeniging te Nijmegen, 16.00-20.00 uur, / 60. Kinderen en minder draagkrachtigen genieten korting. Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Stichting Life Foundation International: 0488-49 13 87.

Strip

Uit: De onnavolgbare Birbal
© Gopal Jiu Publications (Chakra Strips) / IBH (India)

TV-Gids

Nederlandse Moslim Omroep

NMO radio&televisie

Heuvellaan 35
1217 JL Hilversum
Postbus 418
1200 AK Hilversum
tel: 035 625 29 00
fax 035 6281240
e-mail: info@nmo.nl

Alle programma's worden voorafgegaan door een recitatie uit de Heilige Koran

MEI 2000

07-05-2000
Ouder worden in Nederland.
De toenemende vergrijzing in Nederland is een realiteit. Hoe is het voor moslims om in Nederland oud te worden? Berna Yilmaz vertelt over de praktische problemen waarmee moslimouderen te maken krijgen. Ook is er aandacht voor wat de islam zegt over ouderen.

14-05-2000
Arabesque.
Maandelijkse magazine over islamitische kunst, cultuur, lifestyle & religie. De onderwerpen luiden als volgt:
* Gezicht van de islam;
* Aandacht voor de fototentoonstelling "The Cairo of Naguib Mahfouz";
* Culturele agenda.

21-05-2000
Stop agressie.
We gaan een toekomst tegemoet waarin de technologische, sociale, economische, politieke en religieuze ontwikkelingen elkaar razendsnel opvolgen. Realisatie van een zo groot mogelijke economische welvaart lijkt nog steeds het ultieme doel. De

neveneffecten van dit streven kunnen groot zijn. Ook de toenemende agressie lijkt in de Nederlandse samenleving problematische vormen aan te nemen.

28-05-2000
Opvoeden, hoe doen we dat?
Tweede aflevering uit een vierluik over de opvoeding van moslimkinderen in een niet-islamitische omgeving. In deze aflevering staat het thema "straf en beloning" centraal. Verder komen aan het woord pedagoog Anja Elkoundi en hoogleraar communicatie David Pinto.

JUNI 2000

04-06-2000
Moslimjongeren en de hulpverlening.
De ervaring leert dat veel moslimjongeren jarenlang met psychische problemen rondlopen, zonder dat de gevestigde hulpverlenende instanties hen hierbij kunnen helpen. Wat zijn de oorzaken hiervan? Hoe zou de hulpverlening hierin verandering kunnen brengen, of moeten moslims op zoek gaan naar andere alternatieven.

11-06-2000
Id-ul-Maulid. De geboorte van de profeet.
De profeet Mohammed (vrede zij met hem) werd geboren op de twaalfde dag van "rabie-ul-awwal", de derde maand van het islamitische maanjaar (570). Deze gebeurtenis wordt in de gehele moslimwereld uitbundig gevierd.

18-06-2000
Arabesque.
Maandelijkse magazine over islamitische kunst, cultuur, lifestyle & religie. De onderwerpen luiden als volgt:
* Gezicht van de islam;
* Vragen aan de imam;
* culturele agenda.

25-06-2000
Opvoeden, hoe doen we dat?
Derde aflevering uit een vierluik over de opvoeding van moslimkinderen in een niet-islamitische omgeving. In deze aflever-

ing staat het thema "vrijheid en verantwoordelijkheid" centraal. Verder komen aan het woord de pedagogen Hans-Jan Kuipers en Hülya Uyhar-Turhal.

Natraj TV

Laan van Meerdervoort 24
Den Haag
Postbus 10965
1001 EZ Amsterdam
tel: 06 – 51 59 45 25

Natraj TV heeft tot doel het verzorgen van tv uitzendingen via het kabelnetwerk in Amsterdam, Rotterdam en Den Haag.

Natraj TV-uitzendingen via:

Salto A2 Amsterdam
zondags tweewekelijks
17:00 - 19:00 uur

Slor stads tv R'dam
zondags elke week
20:00 – 21:00 uur

Info Thuis (Nieuwe Media)
Regio Haaglanden
zondags elke week
21:00 – 22:00 uur

TV uitzending per programma 60 minuten.
Kinderverhalen - Chakra Strips • Nieuws en actualiteiten uit de regio • Bollywoodfilms en trailers • Toeristische reportages • Juridische rubriek • Medische rubriek • Jongerenprogramma voor en door jongeren

Naar aanleiding van vele vragen het volgende:

De directie van Organisatie voor Hindoe Media (OHM) heeft uitdrukkelijk verzocht de programmering van OHM niet in Hindorama op te nemen.

Wijzigingen in de programmering voorbehouden.

HINDORAMA

In het volgend nummer onder andere aandacht voor:

Multiculturele samenleving: waarden en normen
Babymassage
Hindostaanse radio
Yoga en drugsverslaving
Euthanasie

Oplossing prijsvraag

Wat stelt dit voor?

De prijsvraag bleek te moeilijk. Er zijn geen goede antwoorden ontvangen. Het juiste antwoord is de letter K van het Devnagri-schrift. Er zijn wel enkele originele antwoorden binnengekomen, die zullen worden beloond.

Ja ik neem tot wederopzegging een abonnement op HINDORAMA
en betaal *f* 25,- per jaar voor zes nummers (incl. porti).

Naam

Adres

Postcode en woonplaats

Telefoon

Handtekening

Ik maak het bedrag van *f* 25,- over op Postbank 719080 of ABN-AMRO 45.38.35.872 t.n.v. Sampreshan o.v.v. abonnement Hindorama. Vermeldt bij "Medelingen" a.u.b. ook uw adres, postcode en woonplaats en telefoonnummer.

Bon a.u.b. uitknippen en opsturen naar:
Hindorama, Postbus 61035, 2506 AA Den Haag of
bel naar 070 365 46 88.

HINDORAMA

NCU

Nederlandse Culturele Uitvaartverzorging

NCU is een multiculturele uitvaartverzorging. Wij Hindostaanse uitvaartverzorgers verzorgen op deskundige wijze de uitvaart van uw dierbare overledene.

Onze diensten zijn:

- **het verzorgen van crematies, begrafenissen en transporten naar het buitenland;**
- **het regelen van wilsbeschikkingen, voorzorg en nazorg;**
- **het verzorgen van grafmonumenten en uitvaartverzekeringen**

Vestigingen:

NCU Den Haag
Beeklaan 261
2562 AH Den Haag

NCU Rotterdam
Katendrechtse Lagedijk 467-b
3082 GC Rotterdam-Zuid

Telefoon (070) 302 19 33

E T N O M A R K E T I N G

COMMUNICATIEBUREAU
SAMPRESHAN

Geeft uw boodschap vleugels.

COMMUNICATIEBUREAU
SAMPRESHAN

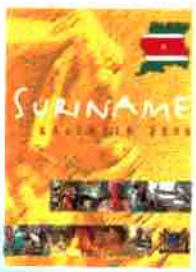

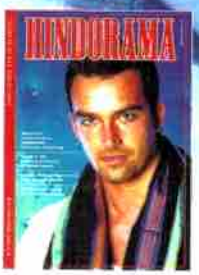

K Weimarstraat 227, 2562 HG Den Haag • **P** Postbus 61035, 2506 AA Den Haag
T 070 365 46 88 • **F** 070 365 44 46 • **E** info@sampreshan.nl • **I** www.sampreshan.nl

INDOSTANEN AAN DE NOORDZEE
JRG 1 NR 2 MEI/JUNI 2000